duplex est: cordis p dolorē: a corpis p
afflictionē. Ternario cōfessio q̃ triplex
est: laudis. fidei. ĉminis. Quaternario
temptacō: q̃a quatuor sūt q̃ nos temp
tant. deus. dyabolus. mundus caro.
Quinarius congruit dyabolo: eo qd
numerus sit apostatarum. Senarius q̃
perfectus est simplicatam: que totū corp
lugadū reddit. In pricipio uo distincto
nū tam de istis qm de ceris que secunt
distinctionib; ratio ordinacōis plenē
assignata est. Quia xpi bēdictione
collecta fragmēta in tū multiplicata sūt
ut panib; integris in sportare cōparēt.
ad instar duodecim panū propositionis. i
duob; codicib; illa posita: sex distinct
onib; in uno. i sex in alto ordinatis.

Explicit plogus in libū dyalogorū. j.

De institucōne ordis asteriensis. ij.
Quid sit cōuersio. unde dicat̃. et de
spēb; et. iij. De priore clareuallis q̃ comū
sus ut aliqd caper mirabilē mutatus ē. iiij.
De floriano in hemmenrode comūso. de qua
salis dauid dixit. nō est omnib; datum. v.
Quib; occasionib; hōines comūtant̃. vj.
De Canonico leodiense ad pdicacōnē sā bernar
di comūso. et de anglo quē in spē mōch uidit cō
De geuardo allē q̃ dnis vij. Qm̃ uolentis
euerhardus pleburnus sā jacobi in colonia añ
De cōuersione maszelini viij cōuersionē uid.
deria epi moguntie. ix. De comūsione
magistri stephani de uitreio. x.
De ꝓusione gozwini sacerdotis. qui de plu
rione ai furtu fugit. xj. De Canonico quod
coloniēse qui añq̃ induerer habitū resiliuit.
Item de alio iuuene qui de plurcōē grā xij.
soluendor debitor extractus. nō est reuersus.
De ꝓuersione henrici allaris. xiij. xiiij
De miserabili morte leonij apostotarius xv.

Item de horrenda morte lenneconis nouicij. xvi
q̃ ñ liceat nouicios redire ad seculū p̃ uotū. xvij
De ꝓusione henrici cōuersi de clarauallis. xviij.
De cōuersione auctoris hui opusculi. xix.
De glaco de dinghe occusione cuidā simonis cōusio.
De ꝓusione hērici germani regis francie. xx.
De cōusione cuidā qui alterū ante hostiū pa
re nocte apparuit in specie infantis. xxj.
De theoderico ⁊ bnardo mōchis q̃ obuisione
unū uenie in sepulcū mortui ceperunt ꝓusione.
De comusione dōni adolfi epi osnabgensis. xxiij
De comusione henrici camerarij. xxiiij.
De Conuersione gerlaci sacerdotis. xxv.
De lodwico milite p̃ uotū ꝓusionis sancti. xxvj.
De eo q̃ ds aliqn̄ differt peccātē p̃ penitencia
De crore lodwici xxvij et exemplū de ezechia
languij et de pdestinacōe. xxviij Qd quidā
ꝓuerrant̃ p̃ paupertatē. xxix De canonico
ob crudelitatē cuidā furti conuersio. xxx.
De adolescēte cui sāmonialis ab ipo ipregn
nata causa fuit ꝓusionis. xxxj De nobili
uiro q̃ grā ꝓusionis capitali sentēcia subduct̃ ē.
De ꝓusione abbis maximūdis q̃ mor
tuus fuit et reuixit. xxxiij De clerico ni
gromantico mortuo q̃ iuuēn socio apparēs sua
sit ordinē intrare. xxxiiij Item de clerico q̃
pter penas lodwici languij q̃s uidit ad ordi
De cōusione godefridi mōchi xxxv nē uenit.
nulariensis ⁊ de reuelacōib; eī. xxxvj De mō
et forma ꝓusionis. xxxvij De ꝓusione wa
lerani militis q̃ armatus ad ordinē uenit. xxxviij.
De humili ꝓuersione philippi ablatis. xxxix.
De eo qd quidā in comusione sua ordines sacros
celantes p̃ humilitatē comusi fiant. xl.
De mirabili ꝓusione hē hildegundis ūgis. q̃ se
uiri simulauit. xlj. De uidua coloniensi
q̃ in capa ꝓusi egressa est de ciuitate. xlij.
De ꝓusione mechtild magrē in sussinich. xliij
De ꝓusione helswindis abbisse de poceto.

Capitlm primū. De institucōe ordinis Cistercensis. Distinctio p̄ma. de cōuersione.

Cupiens loqui de cōuersione illius grām in loco qui lo dr̄ pace in plenitudine suam. et super seos suos. et in eos qui cōuertunt ad eos. Cuius est scribendi in spiritu. calamū gubernare. mercedē labor̄is recōpensare. Ab ipo enī salutaris est cōuersio. et quos potenter cōuertit. ab his misericordiam suam auertit. Nouicius. Videtur mihi necessariū. ut prius quā tractet de uirtute cōuersionis. summam pstringas quo in loco. a quibus psonis. q̄ necessitate. eodem ne sit institutus. ut sic posito fundamento. super edifices parietes spiritales et lapidibus uiuis. politis. p̄bosis. qui nolunt super terrā. Capitlm primū.

In cpatu Lugonensi situ est cenobium noie molisme. fama celeberrimū. religione pspicuū. uiris illustribus nobilitatū. possessionibus amplū. uirtutibus clarū. Et q̄ diuitiis uirtutibusq̄ diuina nō pit esse societas. uiri nimirū sapientes. et uirtutū amatores alcius intelligentes. licet honeste in pstato cenobio uiuerēt. minus tamē ipsam q̄m pfessi fuerāt regulam q̄a obseruarēt cōsiderantes. habito inter se cōmuni cōsilio. uiginti et unus monachi. una cū patre suo rupto. unanimi assensu.

eodem spū uenerūt in locū horroris et uaste solitudinis nomine asteraū. ubi uiuē cupientes de q̄ manuū suarū. sedm regule p̄ceptū. Anno igit dōnice incarnacōis millesimo nonagesimo octauo. uenerabilis hugonis lingonensis ecclie epi. et tūc sedis aplice legati atq̄ religiosi uiri walcheri cabilonensis antistitis. necnō et clarissimi pncipis Odonis ducis burgundie. freti cōsilio auctoritate roborati. in p̄dcō loco ab imo cōstruere cepunt. Et q̄ cenobium de quo exierūt constructū fuerat in honore b̄te dei genitricis marie. tā ipi q̄ eor successores de eodē nouo monasterio ꝓpagari. omēs suas ecclias in honore eiusdem glōse ūginis marie censuerūt ēe dedicandas. Non multo post cū instantia monachis molismensibus. abbatem suū requirentibus. iussu sedis apl̄ice cōsensu walcheri cabilonensis epi reduci. et Albericus uir sanctus ac religiosus eiusdem loco substituit. Cuius sollicitudine dei gr̄a coopante nō mediocriter uallis illa claruit. et in rebus necessariis creuit. Quo defuncto. stephanus uir eque sanctus nacione anglicus successit. Et cū ad huc esset pauca numero. psonis secularibus ueneranter in eis uite sanctate. et abhorrentibus austeritate. sanctus Bernardus anno qintodecimo cū triginta ferme socis aduenit. et suaui iugo xpi ibidē collū submisit. Et tunc cepit uinea illa dni sabaoth crescere ac dilatari. atq̄ palmites suos extendere a mari usq̄ ad mare. et ipleta ē terra possessione eius. Hinc eius ꝓpagines. firmitas. pontiniacū. Clarauallis. morimundis. Istae q̄q̄ domos abbates tante auctoritatis sunt. ut alterū cysterciensem uisitent simul. et singillatim ab eo ūisa uice uisitent. Nouicius. Q̄d est uisitacō. Monachus. Discipline obseruatio.

Duo enim primitiui pres instituerunt ad uitaq; correctionem · et carnalis conseruationem · uidelicet gnale capitium · et singlis annis uisitacones domorum · Anno igitur dni millesimo centesimo · xo · fundata est domus claraualis · cui primus abbas extitit sancts Bernardus · Claustrenses uero · millesimo centesimo tricesimo quarto · Deinde anno millesimo centesimo octogesimo octauo · sexto decimo kl' Aprilis · conuentus nr exiuit de claustro cum abbe suo hermano · et undecimo kl' eiusdem mensis uenit sup montem stromblg · Quarto anno descendit in uallem · que nunc dicitur uallis sci Petri · No · Cum ex hijs que audiui ordo nigrorum et nr eiusdem sint regule · miror cur tam disparis sit discipline · Mo · Noueris cluniacenses et cysterciensses unam quidem esse regulam · sed dissimiles obseruancie · Aliunt enim rigorem regule a quibusdam sanctis patribus esse temperatum · ut multi in ordine possint saluari · De habitu uero in quo maxima uidetur esse diuersitas · audi quid dicitur · De colore autem grossitudine non causentur monachi · sed quales inuenire possint in puniciis quibus habitantur · aut quid utilius comparari potest · Hec de hijs dicta sufficiant · Hoc autem firmiter teneas · ordinis nri auctorem esse spiritum sanctum · institutorem sanctum benedictum · innouatorem uero uenerabilem abbem Rupertum · Quid sit conuersio · unde dicatur · et de speciebus eius · Cap·

Considerans in prefacione tua · ij · ordinem posuisse narracionis · miror contricionem ante posuisse gratiam confessionis · cui uideatur prorsus superfluum ut quis conuertatur nisi prius de peccatis suis contritus · Mo · Contricio aliquam precedit conuersionem · aliqm sequitur · Nouitas · Ipsemet in hoc exemplo pluri · Prius tamen audire delectat quid sit confessio · unde dicatur · quot sunt eius species · seu quibus occasionibus quis conuertatur · Monachus · Confessio est cordis uersio · uel de malo in bonum · uel de bono in melius · uel de melioris in optimum · De hac uersione per salomonem dicitur · uerte impium et non erit · sub audis peccatorum quod prius fuit · Prima uersio est ad cor · secunda in corde · tertia de corde · Prima contricionis · secunda deuocionis · tertia contemplacionis · Confessio ad cor · est redire de culpa ad gratiam · de peccato ad iusticiam · de uitio ad uirtutem · De hac per ysaiam dicitur · Quarigatores redite ad cor · Confessio in corde · est pacificare in caritate · ire de uirtute in uirtutem · donec uideatur deus deorum in sion · id est in contemplacione · De hac per psalmistam dicitur · ascensiones in corde suo disposuit · et cetera · Conuersio de corde · est mentis excessus in contemplacione · Hac usi sunt celestia illa animalia · que iuxta et retro iuxta · Iuxta de corde ad deum · per contemplacionem ascendendo · reuertebantur ad actionem rursum descendendo · Contemplacio supra cor est · unde excessus mentis in scripturis dicitur · Dicitur autem confessio · quasi simul uersio · id est totalis · Sedum hoc quod unum uitium deserit et ab alio non recedit · sic quidem uertitur sed non conuertitur · Unde psalmista orat · conuerte nos deus saluaris nr · et cetera · Est et alia species confessionis · cum quis loci et habitus mutat zelo alicuius religionis · Talis conuersio sepe fit sine contricione · Nec magnum est coram deo peccatorem mutare locum et non uitium · mutare uestem et non mentem · Monstruosa res est sub uestitu ouium ·

cor gerere lupinũ. No. Nũq̃ et hoc
contingẽ solet? Etiam. Exemplum. Mo.
De pore clarauallis q̃ cõuers' ut aliq̃ rapere-
retur michi mirabilr' mutat' ẽ. iij.
Frater godefridus monachus nr.
quidam canonicus sc̃i Andree in colonia
cũ essemus simul in plicione? rem dig
nam memoria. Asseruit sibi a quodã
monacho clarauallis bene noto relatũ?
quendã clericũ actu truãnũ. q̃les p diu
sas uagari solent puincias. uenisse ad
clarãuallem? nõ quidẽ zelo ordis? sz ut
aliq̃d mõsterio rapet sub pallio religio
nis. Factus itaq̃ nouicꝰ. cũ p totũ ãnũ
plicionis sue insidiaret ornamẽtis ec
clie. et ppr diligentẽ custodiã satisfacere
nequiss cordis sui malice? hec intra se
cogitabat. Cũ fratres suo mõchus et licet
ut ministrare? sine nota et labore ipõs a
liquos subtrahã? sic q̃ recedã. Cũ tali i
tencione legit professionẽ? pmisit oledi
encia? induit cucullã. Sed pius dns q̃
nõ uult mortẽ pccatoris sz ut cõuertat? et
uiuat? puersã uoluntatẽ mirabiliter
mutauit? et uenenũ in antidotũ misedi
ter conuertit. Induto eñ habitu mõ
chi? contritus et cõfusus. adeo profecit
in scã religione? ut nõ multo pr pter
meritũ uite ad dignitatẽ poratus asce
deret i claraualle. Et ut iam dixi? ipsi
eius culpa aliis sua est mediana. Nam
postea sepius ista reatare solitus erat
nouicijs? et plurimũ in eis edificari st.
No. Vellem nosse unde et talis ac tãta
fuerit mutacio. Aso. Vt estimo principa
liter ex misericordia dei? secũdario ex ũtu
te et benedictõe mõchali. Ut aut q̃dã
sõr patrũ habit' monachi uirtutẽ hr
baptismi. Nouerũt multi henricũ cõ
uersũ de claustro hemenrode. mgrm
in grangia que uocat' hart? qui testat
est spm sõn in specie colũbe sup caput
cuidam nouicij descendisse. cũ in mona
chũ benedicer ab abbe. No. Audio i
isto q̃d letificat. sz q̃dã occurrit memo
rie q̃d multũ me terret. Quosdã intel
lexi uenisse ad ordinẽ bona intencõne.
et adolescentes magne ĩnocẽcie? qui p
cessu temporis respexerũt retro a pierũt.
Mo. Frequenter audiui talia. Dicẽ soli
tus erat dõnus Johes arcepc treuerensis
uir prudens. et cui sans erant nota or
dinis nri secreta. rarũ esse q̃d pueri
ul' iuuenes ad ordinẽ uenientes. q̃ũ
cõscẽcias pondus pcti nõ grauat. fer
uentes sint? ymo q̃d miserabile ẽ. ul'
in ordine tepide et minus bene uiuũt.
ul' ab ordine pr̃ius recedũt. Q̃a nõ ẽ
in eis timor accusatricis cõscẽcie? de
iniuriis suis plumũt? sicq̃ sbortis tẽp
tacõnibꝰ minus resistunt. Nosti fratrem
qui infra hunc mensẽ de grangia uici
na deceptus a muliere recessit. No.
Optime. Mo. De isto michi cõstabat
q̃d corpe uirgo fuit? iuuenis dilapi
datus. tra q̃d neminẽ unq̃ cõuersos
nros estimaui eo meliorẽ. Mo. Ecce
ut dicat ppha. dns terribilis in cõsiliis
sup filios hõim. Mo. Dicã tibi a aliud
q̃d temporis senior nrꝰ cõtigit i clau
tro matre nra hemenrode. sicut illorũ
relacione cognoui. De Nouicio i hem
menrode cõuerso de quo scãs dauid dixit.
Venit illuc nõ ẽ omũ dmi. C. iij.
quidã adolescẽtulus? multũ de
uote et humiliter petens ingressum.
Susceptus autẽ? sine querela cõuersa
tus est. Hunc uero uenerabilis sacdos

Dauid · de cui scripture mira dicunt · specialiter amabat · Cui iuuenis idem se quiescas et quecq; dulcia cantica de domina nra uersa uice recantauit · Eodem anno flante aquilone a quo pandit omne malum · cepit idem nouicius fluctuare · et qd periculose reputaret suo uiro indicare · A quo multis simonibus confortatus · ai temptacio no cessat · tandem de pseuerancia desperans · aut Eur iam recedo · diuicius qd pacior sustinere no ualeo · Et sais · Expecta me inquit · donec uadam ad ecclesiam · et ore · Et premisit · festinate uiro dei ad oratorium · ille conato cursu rediit ad seculum · times eius sais ordinibus retineri · Reclusus uenerabilis sacdos ab ordine ai no inuenissi quie reliquit in plracione · gemens aut · Non est omnibus datum · sed ut pseueret in ordine · Mo · Stupenda sunt q audio · Prior de quo supdictum est claraualli in sua et a sua puersione conuertit · adolescens iste i sua ꝛusione putat · Quid tibi de hijs sencendum uideat edicato · Mo · Dico sicut dicit sais · no est omnibus datum · In illo mai festa dei misericordia pdicat · in isto occultum dei iudicium formidet · Miseror aut cui miseror · et misericordia pstabo cui miserebor · No enim uolentis neq; aurrentis · sed miserentis est dei · Mo · Pcede q · q expedit uolo quo instinctu · qbus occasionibus homines seculares conuertant ad ordinem · Quibus occasionibus homines conuertantur · Capitulum quintum ·

Multe cause sunt conuersionis · Qdam conuerti uidentur sola uocacione siue inspiracione dei · alij solo instinctu spis maligni · no nulli quadam leuitate animi · Plurimi etiam p ministerium alior conuertunt · uidelicet uerbo exhortacionis · uirtute ordinis · exemplo religionis · Sunt et in numeri qs trahit ad ordinem multiplex necessitas · id est infirmitas · paupias · senescencia aliaq; aliqs · periculum uite · timor uel experimentum gehennalis · desiderium patrie celestis · Talibus congruit illud euangelium · coelis intrare · Mo · Licet hec uideant plurialia · minus tamen sufficient nisi annexa fuerit exemplum · Mo · Qd quidam conuertant sola dei uocacione · ex hoc qd nunc subiungam potis exemplo dinoscere · De canonico leodiense ad pdicacionem sci Bernardi conuiso · et de aglo que in spe monachi uidit conuiuium uolentis · Ex uj ·

Temporibus Conradi regis romanorum cui sais Bernardus pdicaret crucem in Leodio · quidam Canonicus maioris ecclie pstratus in oratione ante quodam altare uocem huiusmodi celitus demissam audiuit · Exi et audi · et euaglin tenuit · Qui mox ab oratione surgens exiuit · et uiri sancti crucem contra sarracenos pdicantem inuenit · Alios quidem signabat · alios ad ordinem suscipiebat · Qui compunctus · et spi sci unctione intus instructus · crucem susceptit · no tamen trismarine illi expeditionis · sed ordis · salubrius iudicans longam crucem in primem menti · qm breuem zonam ad tempus assumere uesti · Legat saluatorem dicentem · Qui no tollit crucem suam cotidie et sequitur me · no est me dignus · Non dixit uno anno uel duobus · sed cotidie · Multi post pegrinaciones deteriores fiunt · et pristinis uitiis amplius se inuoluunt · Hij similes sunt canibus reuertentibus ad uomitum · et suibus lotis

penc

in uolutabro lum suu. Monachorum
uita regularit uiuencu tota crux est.
eo qd in singlis eos obediencia crucifi
gat. No. Iuideris in pferre ordinem
pegrinaconi. Mona. Non mea si auc
toritate ecclie pfertur. Ist ordo cysterci
ensis a sede sibi aplica indultu. ut cru
ce signatus. ul' uoto cuilibz alterri pe
grinacois obligatus. si transire uoluc
erit ad ordinem. cora deo et facie ecie sit
absolutus. Qd si iste due cruces. ordis
uidelz et pegrinacois. eque essent salu
bres. indifferenter fieret comutacio alti
in altm. Mochus ordine deserens. et cru
cem suscipiens. ul' qd tollerabilius est.
sine pcepto et licencia ordis eide peg
nacoi se mancipans. no xpi pegrinus.
si apostata iudicat. Nouit successor
petri cui specialit comisse sut claues
regni celor. multo fore salubrius int
semp dimicare contra incentiua uitia
oru. qm foris ad repus aduersus acies
sarracenor. Nutibusda tamen conuiu
uolentibz. scis bernardus no consensit.
si cruce signari pcepit. No. No me
penitet hanc mouisse questione. qa
multu me delectat tale audiuisse so
luacone. Mo. Scatus est ia fatus
clericus scm Bernardu cu socio suo
walchero. ad clarauallem. fracz sut ubi
ambo mochi. Contigit p idem tpc ut
conuent a claraualle mittendus in al
ua mosteriu firm regla'riu. eo qd idem
fres redde se ordini consensisset. Hale
bat autem sepe dcis leodicensis magnu
desideriu eundi cu fribz ad ipm locum.
si timuit dice pri. uerens ne forte depu
tarer leuitatu. Conulsuscz ad dnm. o
rauit qtenus sibi reuelaret qd facere deber.
Et facta e uox ad eu. Pete qd uis. et
fiet t. Tuc accedes ad abbem suu audac
ter. dixit. Pater si esset uoluntas uta
lilent trem cu fribz istis. Et respondit.
Iade cu eis in noie dni. Missus est ta
ipe qm walcher cu nouo conuentu i al
na. No multo pt fris est por i eodem
loco. Die quada cu et unus mochor de co
fessione signu facet. ille eo qd sexta dne
net psallet. inuit et ut modicu expec
taret. Interim pulsata e sexta. et intrau
chorum uterqz. Stante pore in stallo suo.
angls dnu ut pea patuit in figa et habi
tu eiusde mochi qsi facturu confessione ad
poris se pedes pstrauit. que cu leuare
uellet disptruit. Et reuisus in se por in
tellexit anglm fuisse mochi confiti uo
lentis. et confessionis repulsa sibi qda
modo ipetantis. No. Ualde miror qd
angls sanis dnu sic humilit se pedibz hois
psternere dignat est. No. Cu nobis a
platis nris negat. qd salutis nre impen
dere tenent. maxime qd ab anglis nobis
deputatis uulgiter suggerit. qsi ipis in
hoc resistat. Angls uero homu tamq et
lu terre. tamq aurum luto se pstrauit.
ut ex ipo suo illu negligencie exprobraret.
et timore paulsu. de cetero cautiore efficeret.
Hinc est qd saluator in euagelio dicit.
Ve qui scandalizat unu ex pusillis istis.
Et post paucia. Angli eor semp uidet
faciem pris mei qui in celis est. Exple
ta hora canonica. por uocato ad se mo
cho. dixit ei. Modo fac confessione tua.
Cui cu ille respondet. bn expectabo dne
usqz in crastinu. in hec uerba prupit.
Hodie no gustabo. nisi audita confessio
ne tua. Erat enu hora prandij. Et ad
quiuit ille. Ex illa hora por deo pmi

sit · qa nulla eñ ocupacio · nulla occa
sio · nõ incepcio psalmi · neq; cursus
genitricis dei marie ab audiendis cõ
fessionib; abstraheret · aĩ signũ cõfessi
onis uideret · frãs uero gñdeuus · aĩ
ppter corpis debilitatẽ ad ꝓoratũ nõ
sufficeret · laborẽ marthe cõmutauit ĩ
quietẽ marie · Lauit enĩ deo ut singu
lis diebꝫ psalteriũ et integro decanta
ret · sic q; ũtutib; plenus · migrauit ad
dnm · coniũctus ceteris scis angelis ·
Waltherus cõpatriota eius qui hec q
dicta sũt dño henrico abbi nrõ recita
uit et ipe m · aĩ aiet dissolui et esse
aĩ xpõ · dicetq; cotidie in oõne · quãdo
uenia et apparebo ante faciem dei · uox
illi diuina respondit · Rege in decore
suo uidebũt oculi tui · Qui aĩ moret
stella lucida die clara sup locũ migra
cõnis ei apparuit · ita ut in tota illa p
uincia uideret · No Satis credibile ẽ qd
uisio stelle illius radiantis · meritũ
designauit anime egrediẽtis · No ·
Recte moueris · hoc autẽ scias · qd ra
rissime cõtingit ut sole existẽte ĩ sup
ra emisphio · stella aliq; uideat · Qd uõ
sup morientẽ stella uisa est · signũ fu
it qd sca illa aia in magna ũtutũ cla
ritate xpõ soli iustitie ꝓiuncta est · No ·
Non miror si ds eos qs tã euidenter ad
cõuersionẽ uocat · tã excellenter ĩ mor
te glificat · No · Dicam tibi adhuc
cõuersionẽ unius mõchi · in qua pendẽ
potis qa ibi sola gratia sit uocacõ siue
inspiracõ spi sci · De geuardo alie quẽ
dãs euerhardus plebanus sũ Jacobi ĩ
Ecclia colonia aĩ ꝓfessionẽ uidit · C · vij ·
sec qatrie ad gradus in colonia · erat
quidã Canonicus noiẽ geuardus ·

etate adhuc floridus · et mundi ua
nitatib; satis deditus · In quadã solli
tate aĩ stacõ essi ad eandem ecclesiam sad;
ꝓsuetudinẽ · affuit dñs euhardus sci
Jacobi plebanus uir iustus atq; religi
osus · ꝓpter sitã sãtatẽ omni ciuitati re
uerendus · Qui aĩ uenissi aĩ ostium
chori et uiderissi · cõtemplatus ẽ eundẽ
Geuardũ in tonsura et habitu mõchi
Cisterciensis inter Canonicos suos stantẽ ·
et miratus ualde dicebat intra se · O qm
frãs Geuardus mõchus · Et aĩ intellex
issi postea uisionẽ fuisse · hoc de illo in
corde suo iudicauit · qd postea rei euẽtus
cõprobauit · Et qa cõsiliũ diuine dispos
itionis mutari nõ pt · omnimodis ĩ illo
impleri necesse fuit · qd de eo deus ꝓsteq;
modico elapso tpe · idẽ iuuenis nõ sine
multoꝫ admiratõe ualedicẽs sclo · conui
sus in claustro · frãs q; mõchus in eode
cenobio · Qd aĩ ꝓgnouissi ꝓdcãs sacros
hemenrode uenit · geuardũ uisitauit ·
et qd de eo uidit omnib; nouitatib; recita
uit · Hec in dcã sũt a nõno frederico mõ
cho · qui tũc ꝓns fuit · aĩ uir scãs ista p
orauit · Idẽ geuardus tm ꝓficit · ut dõno
hmãno ꝓmo uallis sci petri abbi succe
deret · et nõ modicũ p eũ locus ipe tam
in religione q; in possessionib; ꝓficerꝫ ·
Qd si tibi minus sufficerit hec noua
exempla · referã ẽ eaã de libris sci bnar
di testimonia satis uera · Nouiã · Que
nondũ legi · audire delectat · De cõuersio
ne maszelini clerici epi moguntie ·

Cum ingressus fuisset Capi · viij ·
aliqn regnũ gmanie scãs Ber
nardus abbas · pace reformauit inter Lutha
riũ regẽ romanoꝫ · et ꝓdecessoris ei hen
rici neptes · moguntinoꝫ epe albertus

noie · clericū suū ad aschelmū sic ei nomen
erat: obuiā ei misit · Qd cū se missū di
cēt a dnō suo ad seruiendū ei paulisp
cū intuit uir dei dixit · Alius dns te mi
sit ad seruiendū sibi · Et cū ille ad ira
sā expauescēt: asserēs se ab eo missū:
respōdit bēs Bnardus · Fallis: maior
dns misit te xpc · Tūc primū intelligēs
quorsū simonē uitaret ait · Quas me
monachū uelle fieri? Absit a me: nec co
gitaui · ñ ascēder in eo meū · Nichilomi
nus illo renuente: fumis dei affirmabat
omino fi dele · ñ qd ipe de se cogitauerit
sī qd ds de illo disposuit · Q' in eodē iusius
mane: ualedicēs seculo fratis ē mōchus ī
claraualle · Ecce: ubi in isto uoluntas
conuertēdi: ī quo sola apata ē uoluntas
spe sā · Mo · Placet qd dicis: si dic ēsio
exemplū de hoc qd quidā exūso conuer
tant solo instinctu spe malignū · Mo ·
Exemplum pisto est · De confusione
magri Stephani de uitreio · C · ix ·

Egitur in uita sā dā pris · tēpe
quodā uenisse ad claraūallem
magrū Stephanū de uitreio uirū mag
ne sciencie: ut puralat grā conuersionis.
De cui aduētu cū tota uallis exultaret
aduentū tanti uiri cōsideras: bēs ber
nardus in hec uba prupit · Dyabolus
eū adducit · Solus uenit: solus reuer
tetur · Ad hoc enī uenerat · ut qdā nouī
cos qs in lrātura xpe informauāt: ad
seculū reducēt · Ne sais pē scandalizar
pusillanimes hoīem recepit: quē ñ p
seuerāturū sciebat · ut nouicius fieret
cōsensit · At spe malignus cū toto illo
anno p os suū mancipij in aure nouī
cor sibilaret · nec placēt: q' ad illorū
ruinā adducāt: solū scōm ppriā uiri
det cum multa confusione reduxit · Iudi
cet aliud exemplum de uicino · De conuer
sione gozwini sacerdotis · q de plracōe cū
Venerūt ad nos furtu fugit · C · x ·

duo sacerdotes gurouagi: ingres
sum petentes · De quor pseuerancia cum
pene nulla esset spes: negatū est eis qd pos
tulabant · Uno discedente: alter cui no
men erat gozwinus ipportunitate sua ut
recipetur obtinuit · Qui uir p ser ebdo
madas in plracone stetit: et nocte qdā
infra matutinas ei mandatis qui eum
adduxerat obediens cum furto recessit · No
forte simplicia intencōe uenit · Mo · Ne
quaq · Cū ad huc cū loco suo esset in hos
picio · et parentur difficultate in recipie
do: dicebat alter ad alterū · Sine · Licet m
nobis sint graues: tamen eos decipiem
Hoc quidā conuisorū uxor illis ignoran
tibus audiuit · Nō nullos conuertit ex qdā
leuitate animi: sepius sum exptus ·
De Canonico quod coloniense q dānū iduēt
Venit ad nos habitū resiliuit · C · xi ·

adolescens quidā canonicus in co
lonia: magis ut postea rei exitus pluū
ex quadā leuitate mētis q ex deuocōne cō
uersionis · Qui sui nobis amens ppōsi
tum: iuuenibus maxime nris nō pauū fe
cit gaudiū · Dōs gerardus abbas nr
intelligens solam in causa esse leuitatē:
eo qd deliuisset uestimēta sua: sola cāpe
tunica indutus uenit: cū tamē satis ro
garetur suscipe iuuenē nō consensit · Q'
mox cadē uia qua uenat rediit: nec ali
quū postea alicui conuersionis mencionē
fecit · Ire de alio iuuene q de plracōe grā
solueūdo debitor extitit · ñ ē reus · xij ·

Alius quidam iuuenis adolescens
Irne natus et diuitū filij ad nos

parentib; ignorantib; uenit: ut uenit
tur facile obtinuit. Nolo enim noia tã
hui⁹ q̃ suꝑdã exprimẽ. spans ad huc
eos reuersuros: ne forte ex hoc pcauant
ꝛkusionẽ. frãs itaq; nouiã. uir trib; ul
q̃q; diebꝫ elapsis uenerũt amica ei dole
tes: et ut reuerteret ad sclm plimis ex
hortãtes ubis. Nouerat eũ quandã sti
mam pramie pdidisse nescio quo ludo:
et magis ex dolore q̃m deuocione ꝛusũ.
Et cum nõ pficere: suaserũt ut debita
sua soluer. et statim rediret. Sicq; non
ut sꝫ dolo ab amicis extractus: nõ ẽ re
uersus. et cum sollempne uotũ fecisꝫ
inter manus dõni abbatis: et ꝑter hoc
coram clero ab eo tractus fuisꝫ in cam
p lãs legati. aliisq; modis quibꝫ potu
it se defendit. asserens se ꝛusum ex q̃da
leuitate et turbacione animi. Qd si
uerum nõ essꝫ. exemplũ dõni henrici
abbatis nri imitatus fuissꝫ. Ho. Hoc
qd sit audire delectat. De conuersiõe
henrici abbatis. Capl'm. xiij.

In ecclia Gunnensi idem henricus ca
nonicus fuit: plures habens redditus.
Inspirante deo fallar sclm occulte dese
ruit: et desiderio ordinis cisterciensis ac
census ad domũ nrãm cõfusionis grã
uenit. Cum ad huc essꝫ in hospicio duo
milites frẽs eius. fugã eius intelligẽ
tes. et sicut hoiẽs seculares carnalia
spiritualibꝫ et temporalia eternis ꝓponẽ
tes: unde gaudere debuerũt turbati sũt.
Et ꝛcato gradu uenientes ꝓmiserũt pue
rum qui ei q̃si ex pte matris loqueret:
ut tali occasione a cõuentu abstrahere.
Quẽ cum in locũ insidiarũ idem puer
duxisset: accurrentes milites in equo ĩ
rectum nolentẽ et reluctantẽ. cũ dolore
totius cõuentus reduxerũt. Nondum
enim habitũ induerat. Paucis tẽpus aũ
eis cõmoratus. cũ iam securi essent de eo
uerũ fugit: induto q̃ habitu sp̃m toti⁹
reꝛusionis exclusit eis. Non iste fecit si
cut duo superiores: qa nõ leuitatis uitiũ
sꝫ uirtus ꝛstantie in conꝛusione fuit. Hoc
exemplũ et alia quedã que hic edificatio
nis causa scripturus sum: in omelijs mo
ralib; de infancia saluatoris ꝑsuisse me
memini. Mo. Puto graue ẽ pcãm: no
uicium redire ad sclm. Mo. Quãta sit
culpa: facile ꝑpendit ex pena. De mise
rabili morte leonij apostotãtis. C. xiiij.

Quus q̃m uenirem ad ordinẽ
in ecclia sce Marie ad gradus in
colonia Canonicus quidã fuit: qui uale
dicens seculo. religionis habitũ in hẽ
menrode suscepit. Nomen iuuenis leo
nius: et erat michi bene notus habebat
hic fratres. milites in seculo satis potẽ
tes. Qui cognita eius cõuersione tur
bati sunt: uenientesq; ad claustrũ. multis
uerbis suaserũt ut rediret ad sclm. ordi
nis austeritatẽ et ꝓponẽtes. Et qa obli
gatus erat debitis: aiebant hoc ẽ rãcõ
nabile ut rediret debita soluet: sicq; si
ne querela reũtes. dño seruiret. Et ꝑ
miserũt q̃ eum reduceret. Quoꝫ iubis
miser seductus. exire cõsensit: inimici
laqos nõ obseruans. Qd uidens dõn⁹
hmann⁹ abbas ingemuit: et cũ multo
cordis dolore militib; dixit. Hodie firm
uestrũ eiecistis de paradiso: deponitis in
inferno. Reꝛusus ad ꝑsendã sua deterior
frãs ẽ q̃m ꝑius: magis optam dans expẽ
dis uicijs q̃m soluendis debitis. Post
annos aliq̃t grauit infirmatus: iusto
dei iudicio ex nimietate infirmitatis ĩ

furore uersus est. Que cū sui moneret
de cōfessione et de sacra cōmunione: uer
ba salutis nō attendit: si qdam mul
eraulas cū quibus sanus peccauerat pri
moribus crebrius uocauit. Dassis eas
catulis carnes illorum calidas: qsi p reme
dio capita eius nudo ipsuerūt: si nichi
l ei placerēt. Non enim potuit carnes ra
bie sanare penā apostasie. Audi et
aliud exemplū: de alio nouicio. Ste de
horrenda morte Benneconis nouicij. Q
ñ liceat nouicijs redire ad sclm p̄ nōt.
Illes quidā Benneco nōe de uil .xv.
la palmisdorf oriundus: mecū in pla
cione nouicius fuit. Vir quidē grande
uus: si arcta ꝓposita religionis minu
deuotus. Multis modis temptatus. et
in temptacōne victus: cū nō acquiesceret
consilio fratrū: sicut canis ad uomitū
sic miser cōuersus est ad sclm. Sed ui
ce id actitans. Puentus ifirmitate i do
mo ꝓpria in habitu seculari die clausit
extremū: nullū penitēcie demonstrās
indicium. Qui cū moreret. tantus fuit
arcta domū flatus uentorū: tanta sup
rectū multitudo coruorū: ut excepta una
uetula omēs de domo terrori fugerēt. et
morientē desererēt. Ecce quali morte
moriunt: qui a deo recedūt. Sed Puto
qa flatus ille uentorū et turba corui
tanta cū corporū euidens fuit signū pñ
cie dēmoniorū. Ado. Plane ita ē. Ait
enim saluator. Nemo mittens manū
ad aratrū. et respiciēs retro: aptus ē
regno dei. Ecce iste qui p apostasiam
retro respexit: de culpa nō penitēdo mi
nistris gehenne gaudium fecit. Mo. Si
tanta est culpa nouicio redire ad sclm:
qd est qd sānis benedictus fecit. ut p
lecta regula nouicio. in hac ūlta dicat.
Ecce lex sub qua militare uis. Si po
tes obseruare ingrede: si nō potes li
ber discede. Mo. Mauult sānis pater
inter duo nouicia discedere tempore placoris
q̄ iam mōchū post die pfessionis. Un
de cum liberū iudicat a loco. nō a uoto.
Ut enim taceam de hijs qui ia habitum
religionis induerūt: qui semel ac sēdo
in facie capli stabilitate sua pmiserūt:
secularibus psonis qui solo ūlo uotū fe
cerunt. inter manus abbis. neq; lic
tū est tuta secularē sectari. uel matrimo
nio ligari. Cum nouicū in necessita
te dūs papa dispensat. ut ad ordinem
tū sit mitiorē: si ñ pmittit ut ad uita
redeat secularē. Ecce ex hijs que dicta sū
dinosce potis quosdā ꝓuū sola uocacio
ne dei: alios solo instinctu spīc maligni
: nonnullos quadā leuitate animi.
Qd autē quidā conuitant p mysteriū
aliorū certū est: qa sicut olim infaler
nacio dei cortina trahit cortinā: ita ho
die in ecclia dei frater trahit fratrem: a hoc
tribus modis. Sermone uiuendi: oratione.
exemplo religionis. Ecce funiculus tri
plex qui difficile rumpit. Ao. De hij
exempla requiro. Mo. De cōuersione
henrici cōfracti de claraualle. Ca. xvj.
N claraualle ante hos undecim ānos
monachus quidā henricus nōe defūctus
est: uir grandeuus et sānis. Corpe qdē
contractus et cōfractus: si corde multū
diffusus ac dilatatus. Multas hic ha
bebat a deo cōsolacones: plimas reue
lacones. spū pollens ꝓphetie: nullius
expers spīualis grē. Venerabilē hunc
uirū tempore gīralis capli abbes frequē
tabant: quos plurimū suis sermōibus

edificabat. Huic familiaris erat
dominus gerardus abbas nr̃: qui inter
cetera narrauit totũ ordinem ꝓfessio
nis suę. Cum sancts bernardus p̃dicaret
crucem in dyocesi cõstanciensi: contigit
eundem henricum interesse sermoni. Qui
cũ esset homo diues et potens multa
habens castra. et cũ duricies infinita
crimina: sermone uiri dei ꝓfectus
est ad ipm̃. Dne: si me nõ terret illa
cõsuetudo qm̃ intellexi esse in ordine
uestro. scitz qd̃ uenientes ad uos in
differenter ad diuisas emittitis regio
nes: ego me uobis reddam̃ i continenti.
Cui uir sancts respondit. Ego sub ꝓdicõ
ne te nõ recipiã: si hoc tibi ꝓmitto.
qã si in claraualle mõchus fuis. ibi
morieris. Audito hoc uerbo mox se
reddidit: fuisq; est inter pres ablatis.
eo qd̃ uiuũq; lingua. gallica uidelz et
theutonica multũ foret expedit. Ipse
hoc quidã balistarij seruus eius. homo
crudelis et pruus ad fundendũ sanguinẽ:
nimis de conuersione dñi turbatus. telum
baliste. imposuit. ut sem̃ ablate ferret.
Statimq; ab anglo dñi percussus. retrorsum
cecidit. expirauit. De cui⁹ tã repẽtina morte henricus territus. et maxime
de ꝓdicõne aue cõtristatus: saens abbis
sanctẽ et insignis potencam. cecidit ad
pedes eius: humilit̃ et cũ multa istantia
supplicãs. qtenũ miserũ de facile iferni
suspiriũ liberaret. Cõpassus uir le
atus tã unius dolori qm̃ alterij p̃dicõis.
fleris genitis deũ cũ lacrimis exorauit.
et mortuũ celerius suscitauit. Qui susci
tatus. ad suscitãtis pedes corruit: et
ut se in cõuersii suscipet. cũ multis suspiriis petuit. Cui uir sancts respondit.

Eao qd̃ naturalit̃ peruus sis ac dis
tortus: nec expedit ut sis inter religio
sos: si uolo ut crucem suscipias. mare tran
seas: ut cũ sarracenis ꝓfligendo cum̃ fini
aris. Et fecit sic. Crucem accepit: mare
transiuit: cũ inimicis crucis dimicauit:
et in cõflictu necatus. ad deũ migrauit.
Eodem tempe mulier quedã paliticca cla
mauit post hõinem dei: sanitatem ab eo
postulans. Et cũ sequi nõ ualet. tã eum
pcessit. misertus illius hericus leuauit
eã in equũ suũ: quã secũ pritans bndcõne
pcepta deposuit. Que sana fta stetit:
et pris pedibz gaudẽs ad pria remeauit.
Hec ab ore dõni gerardi audiui. Iste est
henricus qui tempe quodã ab eodem scõ
prẽ in pres remocones missus. glacie
sub pedibz ei fracta. longius sb unda
tractus. mirabilit̃ est illius bndcõne re
ductus. Ecce iste simone cõfusus ẽ. Sed
qd̃ quero exempla de remoto: cũ hoc
qd̃ de alijs recto. impletũ gaudeã i me
ipso. De cõuersione auctoris hui⁹ opuscli.

Eodem tpe quo rex Capitm̃. xvij.
philippus pmo uastauit dyocesim coloniensem: cõtigit me cũ dõno ge
rardo abbe. de mõte sce walpurgis ire
coloniã. Et cũ me i uia cũ multa istantia hortaret ad ꝓfessionem nec pficeret: retu
lit m̃ uisionem illã glosã clarauallis. in
qua legit̃ qd̃ quodã tempe messis cũ cõ
uentus in ualle metereet. bta dei genitrix ugo maria. et sta anna mater eius.
ac sta maria magdalena. de mõte uenientes. quodã uiro scõ qui stabat et ad
uerso aspiciẽte in uallem eandem i magna
claritate descenderũt: mõchos sudores
terserũt: flabellis manicas suas uentum admouerũt: et reliqua q̃ ibidem

posita sunt. Sermone huiusmodi in tantum motus fui. ut ablatam pmitte rem me non uenturum nisi ad eius domum grā confessionis. si tamen deus mi inspirare uoluntatem. Astrictus nunc fuerā uoto pegrinacois ad sam mariā rupis amatoris. qd maxime me retinuit. Et post menses tres expletos. nullo amicorum meorum sciente. sola dei misericordia me pmouente et pmouente. ad uallem sci petri uenit. et qd sermone incepam nouitatis meis opere ostendi. Simile pene contigit fri gerlaco de dunge. monacho nro. Ro. Non erit inutile hys q ad huc in seculo sunt. exempli grā talia audire.

Ro. De gerlaco de dunge occasione cuidā sermonis conuiso. C. xviij.

Ante hos tres annos dominus henricus qui nunc est abbas nr dū uice abbatis de Claraualle uisitaret i fris iacongit eū hospitari i castro cuidā militis nomine suederi. In quo cū multum de uiro suscepturus esset. ut et consuetudinis est. retinuit ibi quedā mirifica q in ordine nro contigerunt. Et cū adesset pdictus gerlacus filius fris eiusdem militis. canonice maioris ecclie in traiecto. sicut terra bona semen ubi in agro cordis sui suscepit. et no multo post fructū ex eo centuplū fecit. Qui sicut mi postea in plicatione retulit. ex illa hora pter conversionem cepit fluctuare. et qualiter conceptū ardorem extinguet. diligentius cogitare. Nacta igitur occasione. ne notaret quasi ad studium parisius pexit. ubi ei modicū tempus stetisset ad nos cōuenit. Ex hys duobus exemplis patet q sedā simoniaci conuerti. ut impleat illud apocalipsis qui audit dicat uenit. Qui audit uocem dni se uocantis p interna aspiracōnem. iustum est ut et alios uocare studeat. p sermonis exhortacionem. Nouicius. Fateor mi ista sufficiē de sermone. nunc peccatis obsecro de ordine. Ro. Sicut multos conuertit exhortacio sermonis. ita plures ad ordinem trahit iuris ordinis. Unde apls iacob dicit. Orate p invicem ut saluemini. Multum enim ualet deprecacio iusti assidua. Cuius efficaciam p exempla subiecta plenius agnoscites. De conuersione

Accidit henrici germani regis francie. C. xx.

Tempore quodā ut henricus germanus regis francie uenirem in claraualle. locuturus uto Bernardo sup qdā secreto negocio. Tonsuram cum conuentum uisitans. illius se ordinibus commendauit. Cui uenerabilis abbas inter cetera uite salutaris monita respondit. Confido in domino te non moriturum in eo in quo nunc es statu. sed uelocius experimento plurimis. quantum iustior pseuerat ordo quos expetisti. Qd eodem die pratum est no sine maiori admiracione. de tanti iuuenis exultantes conuersione. Sui eum lugebant. et tamquam mortuum cernentes. ita inconsolabiliter eiulabant. Ro. Non miror si ato potuit conuerti. q se habilem exhibuerat conuersioni. Nona. Qd si illius conuersionem magis asseri bis eius mitis quam ordinibus iustior audi qd hec actum sit. Cum socii ac tota familia henrici ut iam diu deplangerent. andreas quidam parisiensis ex nimia impatientia doloris qsi in furore uersus dnm suum ebrium. insanum. metisque ipsum uituperabat. neque conuicijs neque blasphemijs parcens. Et cum henricus uirum sum deprecaret ut p illius conuersione oparam daret. respondit. Ne sis p illo sollicitus.

anima eius modo ī amaritudīe est: nu
us est ille· Et cū repetēret audiente an
dreca hoc uerbū: ille sānam religionem
plimū abhorrens: talia in corde suo ta
citus uolueba· sicut postea cōfessus ē·
In hoc te nūcio falsū ēē ppham: de hoc
eū certus sum qd locutus es ūbū et ñ
fiet· Hoc ē coram rege et pncipib; i celeb
cōcentu ipperalo: ut falsitas tua oīb;
inotescat· Et cū alcū die recedēt mala
omia mōstro inpcans· et uallē fundit
subrui desiderās: in ipa nocte uictus
et qsi uinctus· tenente se grā et uim fa
cente spū dei uix diem expectare po
tuit: et ad monasteriū reuertēs· cūcti
mirantib; alterū se saulem exhibēdo
bō uiro se reddidit· Ubi quesō i isto
fuit cōuertēdi uoluntas: siue cōuer
sionis habilitas· Ecce andreas iste q
tum in ipo fuit a grā se auertit: si ut
oōnis scōrū aūsū potent ꝛūtt· Mo·
Mira sunt hec et stupenda: i u. ꝛsidō
iustor oratō peccatoib; ē appetenda·
Mō· De cōuersioē cuīdā qui alēī aū ostiū
porte nocte apparuit in specie infantis·
A domo mea quidā mo Capitu· xx·
nachus ē: qui ad ordinē uenies· gma
nū suū que unicū habuit· ad huc cōu
sioni minus habilem ppter etatē i se
culo reliqt· Timēs eū seculi ipediment
uretur· eiusq; p hoc cōuersionē ipedi:
cotidie dnm exorauit· maxime tñ ei
genitricē· ut illius suus pcib; accelera
re dignaret cōuersionē: cui in seclo pi
culosam ēē considerauit habitacionem·
Nouit pueros a suo pposito facile pos
se auerti· Attendens pius dīs piū mo
nachi circa germanū studiū: cordi
albis imisit ut puerū suscaper: que

infra ānos sine officij sui piclo suscape
ro potuit· La nocte qua habitū in
duit: quidā ex sacdotib; huīmōi uisi
onē de illo uidit· Ysidelicet et qd matna
pulchrima aū ostiū monasterij stare:
et puerū pulchrū in brachijs teneret·
A quo interrogata· cui ēssi puer ille:
respondit· filius illi mōchi ē· fidem ei
nomine designās: simulq; nomē no
uicij intrantis exprimens· Et sicut ipe
intellexit qui hāc uisionē uidit: ipa
matrona pulcherrīa btā dei genitrix
fuit· Sedm aplm qui alū uerbo l' ex
emplo ad ire uiuendū informat: huic
pfecto tamq; pprū filū xpo genitat·
Qd autē eundē nouicū uenabilis ūgo
maria ad ostiū mōsterij qsi mat filū
dignata est pntare· dedit patenē itel
ligē ei cōuersionē pdcā mōchū suis
oōnib; p ei magna mīra obtinuisse·
Ho· Satis ex hijs cognosco unitē oō
nis: sup est ut cognosca et utrutē q
est in exemplo religionis· Mo· Hoc
scias q; multa cotidie sine exhortacōe
sermonis· nullis spitalib; adiuti oō
nib; p sola exempla religionis ad or
dinē trahunt: et p quedā signa deuo
cōnis disapline· ul' sānctis que uidēt
cōuertuntur· De theodico ꝛ bnardo mō
chis q obuisionē unī uenie i sepltā mortui

RAt Theodericē cepit ꝛūsioēs· xxj·
mōchus nr· cū ad huc adolescēs
ēssi in seclo· sacerdotē quendā cognatū
suū ia nouicū uisitare uenit: si nō ut
cōuertēt uenit· Contigit interim fiēs
mortuū sepeliri· Quo sepliro: cū con
uentus dcā antiphō· clemēcissiē dnē·
circa sepulchrū hinc inde cū multa hū
litate uenia peteret· dicētq; dnē miserē

sup pcore: ita est ꝛpūctus. ita ad cōui
sionē est accensus: ut qui ꝓus a dño ge
nardo ablē ãmonit. cōiti noluerat:
ab illa hora ut sūsaper ut multis pci
ꝛ obtinet. Talem modū sue ꝛusiois
sepius m̃ recitauit. tempe sue pluriois.
Recitauit m̃ et fr̃ bernardus mōchus
noster. ī uil ario mōsterio ad uisionē
simlis uenie ꝓmū uoluntatē ꝛuitēdi se
cōcepisse. Mo Aduo qd res tā modica.
tam magnā salutē operatur ī aīa. ayo.
Qd de hoc miraris? Qūtū ad massā
multū modica ē pillula: sz qūtū ad ef
ficaciā. uirtus illius maxima. Omnes
corpis uenas pauratur: humores solu
et eiat: infirmū ad sanitatē ꝛuitat. Si
tanta uirtus cōsistit ī pcepcōne unī cor
palis pillule: qre miraris debes maiorē
esse. et ideo maiorē qꝛ spūalem. ī uisio
ne unī uenie. Audi et aliud. De ꝛusiōe
dōni Adolfi epi Osinburgēsis. Ca. xxj.

Nobilis adolescēs dōnus Adolphus
nūc epc osinburgēsis: canoīce
fuerat maioris ecclie in colonia. Hic
cum tempe quodā ad Campū dōmū
ordinis nr̃i uenissz: et post missas ad
oracōnē in oratorio starer: uidit qmō
mōchi tā senes qm̃ iuuenes ad diuisa
curientes altaria. ad discplinas suscipi
endas nudauerunt dorsa sua cōfitentes
humiliter pcā sua. Que uisio sicut m̃
quidā eius familiaris narrauit. tāti
bonū operata ē in corde adolescētis. ut
abire nō possz: si secū pompā ꝛtēpnē
et totū se ad deū cōuertens. ibidem ma
nens sacrū religiois habitū suscepit.
In quo tūc pficit: ut nō multo post.
tū ꝓpter nobilitatē. tū ꝓpter religio
sitatē. in pdcā ecclia apice ꝛsēdit epalē.

De cōuersiōe henrici camerarij. C. xxij.

Nostri henrici camerariī nr̃i:
huius cōuersio talis fuit. Cū esz
clericus et maioris eccie in treueri ca
nonicus. atqꝛ multas alias ecclasticas
stipendijs onerat: tempe quodā ifir
mat est. Spe igit reapande sanitatis:
acepta secū pecunia colonia deserendē
nauigio ꝓposuit: ut phisicos quoꝛ illic
copia est ꝛsuleret: et ex ipa aeris mu
tacōne aliqt remediū paret. Ipsenies
qꝛ cont mōsteriū nr̃i: loca nomē re
quisiuit ꝛ agnouit. Dicensqꝛ se uelle
hospitari in mōsterio: pueros suos ad
alterū p equis quibꝛ ascendēt ꝓmisit.
ꝛ acepit. Lāde nocte nescio qd uidit.
ul' quo instinctu cōuersus fuit: mane
familiā suā flentē cū naue remisit: et
habitū regulariter induēs. nobiscū p
mansit. De conuersione gerlaci sacer
dotis. c. xxiij.

Frat gerlacus sacdos dōnis. et
mōchus nr̃i. ꝓter signa uni
denocōis qm̃ in quodā mōcho mō ui
dit: sicut m̃ cōfessus est. primū amorē
cōuersiois acepit. Die quadā cū mō
chus ille quē bene nosti missā in ciu
prochia celebrarer: tantā sōm cōsiste
tudinē grām lacrimar: ut gerlacus q
ꝓter mīsteriū et late stabat. eande cō
siderans grām. ãmiras dnm glificarz.
Ex illa hora cepit ordinē diligē: ut ñ
quiesceret. donec unus ex ordis psonis
fieret. Quid ad huc dicē posse de hijs
qui exemplo aliorꝛ ꝛusi sūt: si breui
tati studendū est. Ho. Ex hijs q iam
audiuit: certū est alios ꝛsuti p sermoēs
et hortacōis: alios p uitrutē ordīis:
nō multos solo exemplo religiois. ayo.
Dictū est supius. ad huc alias et cas

multiplices · que multis occasiones sit cõtu
sionis: scilz infirmitate · paupertate · cap
tiuitate · notã aliqui infamie: piclin
pitas uite: timore gehennalis pene:
solũ desiderũ celestis patrie. No. De
hys pcor ut exẽpla subiungas. Ao.
Qd quoddã cõpellat infirmitas dicit: cotti
die uidemus. De lodewico milite pter
Ante hoc notũ cõuersionis sanato · xxxij·
triennũ miles quidã lodewic
note de castro are · in alamis latoralur:
et uocatus est domnũ albas ut infirmũ
uisitaret. In ardescente infirmitate ei
iam miles idẽ omino esse desperatus.
monitus ẽ ab altẽ ut se ordini redderet:
et notã conuersionis ut mos ẽ ubis exp
meret. Qui cõsilio acquiescẽs · mox ut
ex cõsensu uxoris uiẽ manus albatus
se reddidit · facies eius cepit ĩmutari
et qdãmodo uiuere: ita ut pallor uiuẽ
in candore · et color liuidus placet ĩ ru
borem: cãctis qui aderãt stupentibus
et dei donũ in moribundo miratibus. Et
ut ptus dnis ad huc manifestũ ostẽde
ret · qꝫ pter notã ordis infirmũ distu
lisse: cepit idẽ miles sine sudore · sine
sangine · sine sternutacõe · et infirmi
tatis naturã cõualescẽ. Q' no ingtus
bñficiis diuinis deportari se fecit ad
monasteriũ nrm: in quo factus no
uicius et mõchus · ñ multo p' migra
uit ad dnm. No. Sicut ex ubis tuis
colligo: opinio tua est infirmũ p pe
nitẽciã ꝛ ordines dies suos posse plon
gare. De eo q' deus aliqñ differt pcurẽ
pter penitẽciã ꝛ exemplũ de ezechia · xxv·
Non hoc dico: qã no credo quipiã
posse ĩminũ sibi a deo cõstitu
tum extendẽ: sz morte qnqꝫ ĩmutẽte
euadẽ. Quod si uerũ ñ esset: ecclesia
supflue p infirmãtibus oraret. Cũ ord
sancti mortuos suscitet ad uitã: cur
no qd minus est morituris obtineat
sanitatẽ? Ezechie penitẽtiã flentis p
psalmam a dno dicit. Audiui oracionẽ
tuã: et uidi lacrimas tuas. Ecce ego ad
iaã sup dies tuos qindecim annos. Super
quẽ locũ haymo sic dicit. Sciendũ uero
qd sicut pthoplasto ẽsi sub cõdicõne
dictũ est · ut ĩmortalis esset · si diuine ius
ticiam obediret: ita ipdestinacõe dei hu
quoqꝫ ãni dati sũt · illi si innocentẽ uiuet
et nũme supburet. Q' no ppẽ supbiam
sbtracti sunt: ppẽ humilitatẽ restituti
sunt. No. Ecce mi ista qꝫ pfunda sunt
ex scripturarũ testimõiis apcuis plurã:
qã nodus diuine pdestinacõis multis
uia fuit erroris. Ao. Nodus diuine
pdestinacõis in prorsus ĩsolubilis ẽ. Qs
enim nouit sensũ dñi: aut qs cõsiliarius
eius fuit? Ratiões que supius posita
sũt: scripturarũ auctoritate roborantur.
Sais iob de hoiis mutabilitate loquẽs:
dicit deo. Constituisti ĩminos eius: q pteri
no poterũt. Ecce in hoc loco hẽs homi
ĩminũ uiuendi a deo cõstitutũ: et qd
idẽ ĩmin intransgressibilis sit. Ad uero
eundẽ ĩminũ quoqꝫ qs male uiuendo
potest pticipare: testis ẽ psalmista
qui ait. Viri sanguinũ et dolosi ñ dimi
diabũt dies suos. Si no decedẽt eis dies
quibus uiuere poterãt dimidiare: certũ
est illos longe ante ĩminũ cõstitutũ
deficere. Similiter boni bene uiuendo quoqꝫ
merentur ĩminũ suũ puenire: sicut de
uno bono in oim bonorũ psona dicit.
Raptus est ne malicia mutaret intel
lectũ illius: ꝛ ne fictio deciperet animã illius.

Desinat ergo homines stulta stulta dicere: stulta credere: qa hodie sunt pauci principes: paucique nobiles: qui dies suos impleant: et ad etatem senilem perueniant. Ore hoc: Mirum qa pauperes deperdant: et pauperum lacrimis ante tempus suffocant. Vis ne audire exemplum de qdam tyranno: qui qa dies suos curtare peccando ñ credidit liberius peccauit. Nouit. Volo et desidero. Mo. De errore lodewici langgutij ꝗ de ꝓdestinacione. Capi. xxvj.

Ex relacione cuidam uiri religiosi cognoui lodewicum langgutum patre ymani langgutij qui adhuc hos duos annos defunctus est. in errore periculosum non solum ppre aie sue et subditorum substancie deadisse. Qui cum esset predo ac tyrannus maximus. duras et primas insuper commissum ppluribus facies exactiones. multas ecclias sibi usurpans possessiones: ꝗ ppter hoc alia que plurima mala a uiris religiosis corripere. qui et ponebat in confessione penam malorum et gloriam electorum: cum bum miserable respondit. Si ꝓdestinatus sum inquit nulla pena poterit me regnum celorum auferre: si ꝓscatus nulla bona mihi illo ualebunt conferre. Et sicut mihi dicere solebat non Conradus senex monachus nec de turingie prius oriundus. iusiculum illum psalmiste. celum celi domino terram autem dedit filijs hominum. loco publico ad sua excusacione arguentibus se ponebat. Erat siquidem literatus: et ob hoc amplius induratus. Et cum ei dicerent uiri timorati. Domine pater aie mee. desinite peccare. ne ds pecunis uris punientur. pauore in pecis occidat: ut ei respondit. Cum uenerit dies mortis mee moriar: non illum porro lene uinere do credere: neque male uiuendo puenire. Volens illum pius dns a tanto errore misericorditer reuocare et reducere ad meliora: infirmitate periculosa cepit eum flagellare. Vocatus est medicus eius uir bonus et discretus. et non solum in physica. sed etiam in theologia non mediocriter luctatur. Cui princeps dixit. Ist uides infirmus sum ualde: adhibe curam ut possim conualescere. Memor medicus erroris illius: respondit. Domine. si uenit dies mortis uere. non uos potest cura mea morti subtrahere. Si uero moriturus non estis de infirmitate ista superflua erit medicina mea. Et ille. Quomodo sic respondes. Si michi non fuit adhibita cure diligencia. et dicta ꝓpter. porro tu a me ꝓpter quam ab alijs ꝓperitis negligi: et ante tempus mori. Audito hoc uerbo physicus: multum hylaris effectus. data occasione respondit. Domine si credis uitam uestram posse prolongari uinute medicine: sine hoc ordine renuuns de penitencia ꝗ operibus iustitie que sunt antidota aie: Sine hys aia morietur: sine hys ad sanitatem q est in fruitu uitae nemo puenit. Considerans langgutius pondus ꝓlixi. et ꝓ rona bile potassi: dixit ei. De cetero medicus esto aie mee: qꝗ p tuam linguam medicinale deus liberauit me a maximo errore. Ho. Nunqd ñ bene uixit postea princeps iste: Ao. Minime. Omisit uerbis: qd non impleuit factis. Qualis eius finis fuit: cum quinta sarcina pauor obierit: pena tremendum illius in segtibus te docebit. Recitam igitur ad ꝓcedencia: qꝗ longam hac enagacione fecit interrogatio tua. Quod quidam conuertunt ꝓter paupertatem. Capi. xxvij.

Sicut multos trahit ad ordinem
mediana infirmitatis: ita pli
mos inuitos compellit caminus paupertatis.
Sepe uidimus et cotidie uidemus. psonas
aliqui in seculo diuites et honestas. ut si
milites et aues cogente inopia uenire
ad ordinem: magis et necessitate uolentes
diuitiis deo seruire: quam inter cognatos
et notos egestatis confusionem sustinere.
Cum quidam uir honestus exponeret in
confusionis sine ordine: adiecit. Certe si
in rebus meis habuisset psumptionem: nunquam
uenisset ad ordinem. Noui quidam. q patri
bus sine fratribus diuitiis diu retinuerit.
et cum consumpsisset omnia sibi dimissa tuc
primum uenerunt necessitate pallio denu
dantis palliantes: ut pocius de ipsi ne
cessitate uitum fugientes. Mo. Non est ne
cesse de talibus exemplia querere: cum uideamus
tali occasione plures mariti conuersos ad
ordinem uenire. Sic tratti sunt illi qui diui
tias habuerit: et p xpm illas contempserit.
Mo. Non ideo tratti q diuitias possesso
res: sed ideo tratti q diuitiarum contemptores.
Plus placuerit deo duo minuta uiduae:
quam multae diuitum elemosinae. Quas etiam
quosdam diuitum ppter crudelitatem aliam aut
pr: sine notam qualitatis infamie. De
Canonico ob crudelitatem cuidam furti
uinculis quidam in domo diuso. Ca. xxviii.
nuper nouicius fuit: que occasio huiusmo
di ad ordinem traxerit. fuerat siquidem canonicus
cuidam ciuis in colonia. Qui cum fe
cisset dno suo clerico honesto. aut tuc
temporis comensalis erat. furtum licet
paruum. et a seruis illius deprehensus fu
isset. in tm erubuit ut de seculo fugiens
monasterium nrm petiit: atque nouicius
fieret. Maluit deo seruire: quam tanta

confusionem inter suos conferens sustinere.
Ego eodem tempore in ecclia positus cum
iam conuersionis ei ut iam dictum est intel
lexi: et qa stabilis non est talis diuisio
satis timui. De adolescente cui scimonia
lis ab ipso impregnata causa fuit conu
ersionis. Ca. xxix.
Alius quidam adole
cens scimonialem quidam
impregnauit: et confusione urgente
simulque timore. eo qd femina nobilis
fuerit: conuersus est in ordine nro. Et
qm dyabolus eum praua in ruina: p occa
sionem facta est illi in salutem. Iuuene sup
deo iusto dei iudicio ordinem deserente: iste
adhuc pseuerat. dei misericordia se conserua
te. Mo. Ist iudeo non est uolentis neque
currentis: sed miserentis dei. Mo. Ita est.
Qd quidam ecia conuertant ob periculum uite
temporalis: hoc exemplo docebitur. De no
bili uiro qui gra conuersionis capitali
Eo tempore q rex | sententia damnatus est. xxx.
Otto prefectus est romam coronandi
in imperatorem: imperium sup mosellam fratri
suo henrico palatino regendum commisit.
Hic nobilem quendam uirum pdonem. p iudi
cium capitali sententia damnauit. Aduenit
daniel abbas sconauie: simulque pabri a
pud palatinum obtinuit. ut ei licet ui
uere. et deo p peccis suis in ordine asteriensi
satisfacere. Sic homo p suis sceleribus mor
ti addictus: p gratiam conuersionis euasit
sententiam damnationis. Frequenter huic si
milia audiui: salui ut homines flagitiosi
p suis criminibus uariis supplicijs deputa
ti beneficio ordinis sint liberati. Mo. Licet
hec sit minima. non tm est puniendum: eo qd
sit edificatoria. Mo. Quis hi uidebuntur mi
ma: audiat de hijs qs timor pene gehen
nalis conuertit magna atque terribilia.

De conuersione.

De conuersione alterius mortui mundi q̃ mortuus fuit et reuixit. Cap. xxxij.

Ante hos annos uiginti quidam abbas quidam in mortuum fuit. que talis necessitas ad ordinem traxit. Quem de illo dicturus sui ex relacione domini humani abbis loca sce agnouit. qui eundem ablatum uidit. loquentem audiuit. atq; gestus illi diligentius utpote q̃ mortuus fuerat et reuixit considerauit. Cum esset iuuenis cum ceteris scolaribus studebat parisius. Qui cum esset dure ingenij. labilisq; memorie. ita ut pene nichil posset capere ul' retinere. ab omnibus ridebat. ab omnibus ydiota iudicabat. Unde cepit turbari. multisq; doloribus cor eius affligi. Contigit ut die quadam infirmaretur. et ecce sathan affuit qui dixit ei. Uis in facie hominum. et ego tibi dabo sapienciam omnium litterarum. Audiens hec iuuenis expauit. et dyabolo talia suggerenti respondit. Redi post me sathanas. quia nunquam eris dominus meus. neq; ego homo tuus. Et cum ei non acquiesceret. manum illius qui uiolenter aperuit. lapidemq; imponens dixit. Quia diu occlusum tenuisti lapidem istum in manu tua. saues omnia. Recedente iniquo iuuenis surrexit. scolas intrauit. questiones proposuit. oesq; disputando superauit. Mirati sunt omnes unde ydiote tanta sapienciam. tanta facundia. noueritas tam inusitata. Ille uero negotium celatum habuit. nec alicui homini causam tante sue exponere uoluit. Non multo post infirmari cepit usq; ad mortem. uocatus est sacerdos qui ei audiret confessionem. Qui cum inter ceteros confessus est. quomodo a dyabolo recepisset lapidem. et cum lapide sapienciam. Respondit sacerdos. Dice miser arte dyabolica ne expers fias sapiencie dei. Tertius ille lapidem quem ad huc manu tenebat pietati. et cum lapide fallacem suam deposuit. Ad plura. Defunctus est clericus. et corpus eius positum in ecclesia. ordinatis cum feretrum scolaribus qui more xpiano psalmos decantarent. Demones animam tollentes. et ad uallem profundam terribilem. fumumq; sulphureum euaporantem illam portantes. ordinauerunt se ex utroq; parte uallis. Et q̃ stabant ex una parte animam miseram ad similitudinem ludi pile pietates. alij ex parte altera per aera uolantem manibus suscipiebant. Quorum ungues ita erant acutissimi. ut acus excruciatus. omneq; acumen ferri in comparacione superaret. A quibus ita torquebat. sicut postea dicebat cum eum iactarent ul' excaperent. ut illi tormento nullum genus tormenti posset equiparari. Miserius illius dominus misit nescio quam celestem personam uirum magne reuerencie. q̃ demonibus tale mandatum deferebat. Audite. paupertas uobis altissimum. ut animam a uobis decepta dimittatis. Mox omnes inclinates simul. animam dimiserunt. ne ea amplius tangere presumpserunt. Que reuersa ad corpus. membra exanimata uiuificauit. uiuificata erexit. scolares circumsedentes in fugam uertit. Descendensq; de feretro dicebat se uiuere. et quod uiderat. quod audierat magis ore q̃ sermone manifestauit. Nam statim conuersus in ordine cisterciensi. tam rigidus fuit sibi. tam durus castigator corporis sui. ut omnibus qui eum uidere poterant penitentiam daret intelligi q̃ penas sensisset purgatorij ut' potius inferni. Nouit. Expedit uellem utrum locus ille in quo

tormentatur infra metas fuit inferni.
sine purgatorij. Mo. Si uallis illa p
tinebat ad gehennam: constat ei confessi
one fuisse sine contradione. Qd satis ex
hoc patitur. eo qd maxime penam illa
testr celesti nimo sustinuerit ppt consen
sum retentu lapidis. Ho. Nunq dicend
est demoni consensisse. Mo. Non ut
ei faceret hominum consensit: si in tm co
sensit. qd no statim lapide de manu
iactauit: si ad usu sacrae diligentissime
reseruauit. Circa quae ecia tanto affi
ciebat amore. ut nec quidem in infirmi
tate deponeret: si cu dolore ad imperiu
sacerdotis pateret. Si eum dixero fuisse
in purgatorio suspecta est mi absentia
sorum angelorum. et pnia demonum. q
animam egressam suscipiant: susceptam de
ducebant: deductam tam crudeliter cruci
quebant. Dicebat magistr rodolphus
scolasticus coloniensis. in cui scolis ego
frequentans eram. qd demones aiam elam
de corpis ergastulo egredientem nunq
tangerent: si bni angli ad loca purga
torij. si tamen purgatorio digna esset
deportarent. Tali enim exemplo utentur
nos decet aut ut carbonari purga
mur. Postea u ppter meritum uite su
ae status. factus est albas i monimudo.
i una de quatuor pmis domibus: uir
sanis et iustis. De quo cum interro
gassem pdcm hmanum ablate. si uide
rit illum aliqn ridentem. qn de resurgentib
dicat qd ride no soleant: respondit.
Scias me hoc tpm in illo considerasse:
nec potui deprehende i gestibus eius nunq
quidem leuitatis: tante erat gratuitam
tante longanimitatis. Nunq illum
uidi nec quidem subridentem: neq uerba

leuitatis proferentem. Mo. Muro si ali
qd diceret de forma et uitute aie. Ho.
Eiam. Asserebat aiam sua fuisse tanq
uas uitreum et spectaculum oculatum ante et
retro: plurimum habuisse sane: uidisse
uuuisa. Nam scolaribus circa feretrum
sedentibus: quecunq acciderant manifes
tauit. Ecce inquit tesseribus lusistis: uo
iunctim capillis uos tractastis: uos dilige
ter psallebatis. Mo. Ualde me letificat
qd uir iste qui corpe extitus tanta i pe
nis uidit: tanta audiuit: certis religio
sis ordinibus omissis: ordinem nrm intr
re uoluit. Mo. Merito letificare te debes:
si aliud tibi dicam. qd caude tua letitia
geminet. De clerico nigromantico mortuo
qui uuiten socio apparens suasit ordinem intre. c.

Duo iuuenes sicut dicta leone
no relatione: apud toletum stu
debant in nigromantia. Accidit ut un
illorum usq ad mortem infirmaretur. Qui
cum moriturus esset. rogauit eum alter ut
infra uiginti dies sibi apparet. Et pmi
sit: si tamen sibi concederet. Sedente eo
die quadam in certa cora ymagine beate
uirginis marie. et psalmos p aia illius
legente: affuit miser ille: miserrime
gemitibus sua indicans tormenta. Quem
cum interrogasset ubi esset ul quomodo haberet:
respondit. Ue mi: qa eternaliter damnatus
sum. ppter arte qm dicta dyabolicam:
qa reuera mors aie est. sicut ratulus ei
ostendit. Consulo autem tibi sicut socio
meo unico. ut ab hac execrabili secta
recedas: et uitam religiosam sectando. de
p pcis tuis satisfacias. Quem cum iuu
rogasset ut tuagorem sibi uiam uuuedi os
tenderet: iterum respondit. No est uia secu
rior quia ordo asteracensis: neq uitam

genus hom̃ paucores descendunt ad in
feros. qm̃ p̃sone religiosis illi. Retulit
et alia plurima que causa breuitatis o
mitto: eo qd̃ in libro uisionũ clarevall'
scripta sunt. Juuenis uero mor renũ
cians nigromãcie: factus est nouicius
ac deinde mõachus in ordine cisterciensi.
Mo. Fateor in hoc facto lenitatem cordis
mei geminatam. Mo. Qa in ore duorum
aut trium testũ stabit omne uerbũ: ni
audire de eo clerico pene simili modo
usu. Mo. Volo ac plurimũ desidero.
Sic de clerico q̃ ppter pena [illegible] Lodewica
languy qs uidit ad ordi[illegible] sic uenit. tertiu.

Narrante in septus sene mõacho
nro conrado. qui pene centenarius
est. cui sup̃ fera nigromãcie: didici qd̃ reto
Ipse quidem de turingia fuit natus. et in
armis ante conuersionem exercitatus. mul
ta nouit de actibus ludewici languy:
de quo sup̃ capto uicesimo septimo longa
tenui narracionem. Hic ei mortem duos
filios reliquit hedes. ludewicum salz. qui i
pma expedicione ihosolimitana defunctus
est. et hermannũ qui eidem in principatu
successit. qui nup obiit. Ludewicus u
qui satis erat tractabilis et humanus
et ut uerius dicam ceris tyrannis minus
malus: tale edictũ ppsuit. Si mõ aliqs
esset inqit qui ueris indicijs uera de
anima pris mei dicere in posset. bona cur
tim a me recipet. Audiebat hec miles
quidam pnup: qui firem habebat clericum
i nigromãcia qnq; satis expertum. Cui
ei uerba pncipis indicasset: respondit
ille. Bone fir. dyablm aliqn p car
mina uocare consueui: satagabar ab
illo que uolui: dum est qd̃ ei colloquis
artibus q; renũciam. Instante milite
oportune iportune ad memoriam et redu
cens ppriam paupertatem. pmissum q; honorem.
pater eius tandem clericatus uictus demoe
uocauit: uocat qd̃ uellet iquisiuit.
Respondit clericus. Penitet me tãto
tẽpe recessisse a te. Indica mi obsecro.
ubi sit alma dni mei languy. Ait demo.
Si uis mecum pgere: ego tibi illum ostendam.
Et ille. Libenter illum uidere: si sine pe
riculo uite mee illum uidere possem. Cui dy
abls. Juro t̃ p altissimum et p tremendum
eius iudicium: qa si fidei mee te cõmisis.
incolumem te illuc ducam. hucq; reducam.
Dones clericus ppter fiducie animam suam
in manibus suis. collum demonis ascendit.
quem infra breue tempus ad portam inferi
deposuit. Introspicaes clicus. contemplatus
est loca nimis horrenda. penarumq;
diuisa genia: et demonem quendam aspectu
terribilem sup optimum puteum residentem.
Clericus ut hec uidit: totus contremuit.
Et clamauit demon ille ad demonem
baculum. Qs est ille quem tenes i collo.
Adduc eum huc. Cui respondit. Amicum
nr est: et uiraui ei p uirtutes tuas magnas.
qa eum nõ lederem. si animam languy
dni sui ostendem. sanum q; reducem: ut
omnibus tua imensa pdicet uirtutem. Ille
uero statim opculum igneum cui insedit
amouit: et tuba enea puteo imissa.
tam ualide buccinauit ut uidet clericus
totus tinnire mundus. Post hora ut ei
uidebat nimis longa puteo cruciante
flamas sulphureas. languinus inter
scintillas ascendentes simul ascendit: a
uidendum se clerico colloquentem pbuit. Ad
quem ait. Ecce psto sum miser ille langu
uinus. qndam dns tuus: et utinam nũq; na
tus. Cui clericus. Missus sum a filio ue

tro · ut ei renuntiare possim de statu uro.
et si in aliquo potestis iuuari michi di
cere debetis · Respondit ille · Statu meu
bene uides · Hoc tamen scias qr si filij mei
restituere uellent tales possessiones ma
tui ecclesiarum, prays noibz eas exprimes
quas mi iniuste usurpauit · et sub titulo
hereditario ipsis reliquit · magnum aie co
ferrent remedium · Cui ai clericus dicet
dne nō credent mi · respondit · Ego dicam
tibi signum · qd nemo nouit preter me et
filios meos · Accepto signo · et lanrg
uio eo uidente putreo imerso · p demo
ne reductus est · Qui licet uita n pdi
derit · tm tamen pallidus et languidus
redijt · ut uix agnosceret · Verba pris
filijs retulit · signa ostendit · si mo
dicum illi pfuit · Nō in hoc consentire
uoluerit · ut possessiones restituerent ·
Respondit tamen ludewic lantgrauius
clerico · Signa cognosco · prem meum
te uidisse nō dubito · ppositum t pmutū
dare nō renuo · Ad que ille · Dne cur
tis uestra nobis maneat · ego cogita
bo qd aie mee expediat · Relictisq om
nibz fratis est monachus i ordine cister
cienci · contemptnes omne labore sus
tinere temptalem · dumodo penam euade
ret eternam · Ecce habes tria exempla · qd
quidam conuertant timore uel uisione pe
ne gehennalis · Possem t de hijs ad
huc plura dicere · si in alijs distinctoibz
illa tibi ppono dissere · No · Si talia
homines uidere possent · puto qr tam libe
nō peccarent · Ao · Ita est ut dicis · Au
di ad huc qd sup est exemplum · uidelz
qd quosdam conuerti cogat nō mortis
timor · sed amor conseruande innocencie et
desiderium celestis patrie · De conuersione

godefridi monachi uilariensis et de reuelacō
ibus eius · Capl' xxxv·

In monasterio scī pantaleonis in colonia qd est nigri
ordinis monachor · iuuenis quidam fuit go
defridus noie puritatis eximie · inter
fres suos sine querela conuersatus · sedm
disciplinam ordinis illius · Et qr scriptum
est · iustus iustificet ad huc · et sanctus sanc
ficet ad huc · desiderio supne uite accē
sus idem godefridus · et qr sedm consue
tudinem regle uiuere non posset considerans
uenit ad nos humilr et instanter supplicans ut
[illegible] collegio iungi meret.
Timens [illegible] alias ne magis i causa
esse leuitate qm deuocione · cui heu su
que nō acquiescit · Passus a nobis re
pulsam uilariū uenit · et qd petuit a
eius obtinuit · Qui quite fuit religio
sissimus · quite sanctus · qm feruens in or
dine · p sacras ei reliquias usq hodie
dns nō cessat ostendere · Tempe quodam
domus karolus abbas uilariensis q fue
rat prior mi · uenies ad nos duxit secum
eundem uirum uenerabilem · et sicut in dure
rum qui uiderunt · tantam gram deuocōis
ei dns in missa contulit · ut stillicidia la
crimarum ex eius oculis sup altare ul' pect
eius stillaret · Que cum interrogaret
dignus theoderic de lureke tunc nouicius
qndam canonicum tonnensis · quomodo orare
deberet · respondit · Michi deberis i oō
ne dicere · si tum cogitare de saluatoris
nri natiuitate · passione · resurrectione ·
et alijs que uobis nota sunt · Qd ipse
frequenter in usu habuit · hoc et alios
docere studuit · Habebat et spm ppheciae
ita ut quoq monachis tempnoes futuras
pdicet · et ut corda sua p prudencia pu
rent admonet · Quibus habuit consola

cones: qm̃ mirificas uisiones: solus
ille nouit. q̃ auctor illar fuit. Dicam
ubi qd̃ m̃ retulit m̃ochus quidã religi
osus uilariensis de illo. Cũ esset tẽpe quo
dã ebdomadarius coquine. et saltũ se
cõm cõsuetudinẽ lauaret pedes mõ
chorũ: dicto cõpletorio cũ clausisset
oratoriũ. erat cũ sacrista: apparuit
ei saluator. longeo pianctus: et peluã
in manu tenẽs. et ait ad godefridũ. Se
de ut lauẽ pedes tuos: eo qd̃ diudũ laue
ris pedes meos. Qd̃ cũ tertiũ rẽnueret.
coegit eũ: flentisq; genibus pedes ei lauit:
sicq; disparuit. Sed̃ feria pr̃ palmas
stans in choro. cũ psalmũ eructauit cor
meũ deuote a cõuentu deuantaret: ecce
glosa dei genitrix maria de p̃sbiterio
descendẽs. et chorũ more abbis circuiẽs.
m̃ochus bẽdixit: sicq; int̃ albis et p̃ori
stallũ exiens. q̃si ad chorũ ꝓsilire
preparet. Exiuit ille post eam ut uidẽret
quo iret: sz eam uidẽ nõ potuit. Statim
nesciũ utrũ prima ul' tertia die infir
mari cepit. Et cũ laboraret ĩ acutis. ul
q; pascha in cõuentu pseuerãs. dorsũq;
castigacõibus lacerans. atq; sacros pã
nos cũ cetis lauãs: tandẽ infirmitate
depressus in ĩfirmitorio depositus ẽ. Q'
cũ iã agonizaret et esset tempꝰ comedẽdi:
dixit ei minister suus. Fruitus uado co
medẽ: timens ne interim moriamur. Va
de inq; securus: ante uidebo te. Qui cũ
ĩ mensa sedẽt. godefridus ostiũ refectorij
aperuit: m̃ochũ respexit et bẽdixit: sic q;
uersus oratoriũ tetendit. Territus ille:
putauit illũ miraculose ꝓsaluisse. Sta
tim q; pausa est tabula ad eius exitũ:
et reuocatus ẽ infirmarius q; hoc ei
p̃miserat. Audato eius corpe ad lauã
dum: ita inuenerũt dorsũ ei plagis
uirgarũ liuidũ ut omẽs mirarentur.
Nup p reuelacõnẽ leuata sũt ossa ei
et in sacario p̃sita: reseruantur q; p re
liquijs. Ipsi glã qui sic ad se cõuersos
magnificat: cui cũ pr̃e et spũ sc̃o honor
et imperiũ p omnia secula seculor amẽ.
Multa alia de eo referunt: que studio
breuitatis supprimo. De modo ⁊ forma
Satisfactũ cõuersionis. C. xxxvj.
michi fateor de causis siue occa
sionibus cõuersionis: nũc de modo ⁊ for
ma eiusdẽ aliq̃d delectat. Q̃ cũ
eũ ad cõuersionẽ uenire uidemus cũ
quadã gloriola et ostensiõe sclãri: alij
os cũ exhibicõne mlte hũiliatis. Sed
Quid horũ est melius. Mo. Humilem
cõuersionẽ deo placẽ nemo dubitat:
ostensio autẽ alicui' glẽ secularis se
cõm intencionẽ se ꝓuertẽtis iudicat.
Quidã conuiti desiderantes. de nouo se
uestiũt: cũ cognatis ul' amicis ad mo
nasteriũ uenitũ: ne q̃si uagi et pau
pes repulsã pacant. Alij uero cũ di
uites sint pauptatis habitũ assumũt:
ut ex hũilitate cõuersionis amplius
mereant. De quibus tibi exempla sub
iungam. De ꝓsiõe walewani militis
qui armatus ad ordinẽ uenit. C. xxxvij.
Miles quidã walewan nomine
cõuerti desiderãs. cũ dextrario
et armis suis militaribus ĩ hẽmenrode
uenit: armatus claustrũ intrauit:
et sicut m̃ retulerũt seniores nr̃i qui
tunc p̃sentes fuerũt. p̃ceptorũ illo duce
te. p medium chorũ uadens. cõuentu
inspicientes et nouã formã cõuersio
nis mirantes: sup altare bẽ ũginis
marie se obtulit: armisq; depositis

in eadē domo religionis habitū suscepit. Visum est ei congruū ibi militiā deponē secularē: ubi assumē ꝓponebat militiā spīualem. Ad huc uiuit: uir bonus ac religiosus: ꝓnus inter mōchos nouicius: postea ob humilitatē suā est cōuersus.

De humili iusione philippi

Albas phillippus albis. Ca. xxxviij. de octurburgh contrariū fecit: sicut in retulit canonicē quidā traiectēsis. qui tūc tpis ꝑsens fuit. Hic cū esset de honesta parentela natus. et maioris ecclie in colonia canonicus. rudulfi eidē ecclie scolastici parisius legentis audiuit. Diuina inspiratē gra. magrō suo ignorāte scolas deseruit: et cū esset adolescēs delicatus. lonisq; uestibz induit. pauper scolari sibi occurrēti illas dedit: et uilia uestimēta illius induens. ad domū q̄dā ordinis nri que lona uallis dicitur uenies. se in nouicū suscipi humilitē petiuit. Videntes illū fres cappa trita atq; uetusta indutū. estimātes eū scolarē pauperem et uagū. suscipere renuerūt. Considerās morā repulse esse periculosā: ingressūq; sibi negari: nouissimē dixit. Si nō susceptus me fuerit uos penitebit: et cū facē uoluerit esse nō poterit. Tūc demū susceptus est. Cognita eius cōfusione magister Rodulfus. dolens cū socijs quibusdā. ad monasteriū uenit. et fundamētū suppeditā positū moueē nō potuit. Et quia idem philippus se in iusione humiliauit: in tantū deus illū exaltauit. ut nō multo post eidē domui albas ꝑficeret.

De eo qd quidā i iusione sua ordines sacros celātes ꝓ hūilitatē iusti fiat.

Tanta est uirtus humilitatis. ut eius amore sepe ad ordinē uenientes clerici laicos se simulauerit: malentes pecora pascē. quā libros legē: sanctius ducētes deo in hūilitate seruire: q̄m ꝓ sacros ordines ul' litteratura certis ꝑesse. Hoc q̄a sepius in ordine cōtigit. ita ut de cōuersis fierēt mōchi: ante hos ꝗtuor annos diffinitū est in capitlo generali. ut tali mō cōuersi manerēt inter conuersos. Eodē anno quidā uenies ut puto diaconus: laicū se simulans. in cōuersū susceptus est. Cui albas cū postea nescio quo ꝓdente ordines intellexisset: in sequenti capitlo casū eundē ꝓposuit. Et q̄ uiris discretis uidebat omino absurdum. ut q̄s in tali sublimi ordine positus fuerit sine caracte corone et sine sacrorū ordinū executione: sententiā mutauerūt. Mo. Non miror si aliqui celant suos ordines in cōuersione: cū legam ꝑsaētēpibz feminas ut fuit bta eugenia. et beata eufrosina et scā marina seruum uirile simulasse. Ao. Ad hoc miraris frm tēpibz ꝑsas: cū recēciori tpe simile in ordine nro cōtigisse sciamus. Mo. Hoc omnibz modis scire desidero: uidelz a qua ꝑsona. ubi ul' quomō. tā mirabilis fta sit cōfusio. Mo. Femīa de qua dicturus sū. que fuit. ul' quomō ad ordinē uenit: sicut nobis retulit mōchus quidā qui cū ea nouicius fuit in ꝓpriacōne: fida tibi pandā relatione.

De mirabili cōfusione bte hildegūdis ligis.

In ciuitate que se uirū simulauit. Ex ilnusia que q̄q; miliaribus distat a colonia ciuitate magna: ciuis quidā habitauit. filiā habens formosā. ac dilectam nomine hildegundā. Q̄m uxore defuncta. cū adhuc esset in etate tenera

Jnrodonis grā secū ihō solumā diuit. Jn re
ditu uō infirmatus: apud tyrū diem
clausit extremū. Moriens autē: suā ⁊
omnia que habuit. ministri sui fidei cō
mēdauit. Qz fidē nō seruas seruus dñi.
neqz misericordiam exhibens defuncto: cum
esset impius et auarus. puella nocte in
domo relicta. clam nauigauit: multis
illam miseriis exponēs. Que mane sur
gens. cū intellexisset tutorē insidiū cū pri
sui substancia nauigasse. uehementer do
luit: et quid ageret. uel quo se uerteret penī
tus ignorauit. Non intelligēs ydioma
terre fame cepit valescere: mendicando ti
scolas in eadē ciuitate anno uno fre
quentauit. Post hec pegrinis de alemānia
aduenientibz. calamitatē suā exposuit.
et ut sui miserentur lacrimabiliter exora
uit. Et quibz unus ceris diacon. uir bon
et nobilis. consolans desolatā. assumēs
qz in nauī suā delectā: datis necessariis
ad patriā reduxit pegrinā. Lodē tpe
cū orta fuisset controuersia in ecclia treuerēsi
inter duos electos. uolmarū scilz eiusdē ec
clesie archidyaconū. et rodulfū maio
rem ppositū: dnūs papa lucius pōtifex fauē
bat: prem alterius fredericus impator
defensabat. Et qa nulli erat tutū apice
ad aplicā qui tūc temporis apud ueronā
morabat deferre. ppter insidias ipatoris.
ecclia coloniensis cū uni pcū fauereret.
et ab hoc hās ad iam dcūm papā destinā
ret: iuuenis earūdē uiri sue timēs psō
nam puellā ppter tonsurā ⁊ habitū ado
lescentē estimans: pce simul et pao eo
qd minor suspicōnis nota foret ī pedire
qm inequire. clausas in lacēo hās ut
portaret obtinuit. Que cū iuxta augu
stam deuenisset: furē offendit. Rogata
ab eo ut socius ei esset itinis nichil mali
suspicans libens annuit. Cūqz paululū
processisset. et qsi sonū psequēcū fuit ex
cepisset. onus cū furto penes puellā repo
suit: ipse uō ad secessū se ire simulans.
infra frutecta se abscondit. Qd moxer.
Illa a psequētibz deprehendit: cū sacco
ad iudicū traxit: ⁊ p sentēciā laqo ad
iudicat. Que cū ob furti psenciā nul
lam sibi pdesse cernēt allegacionē: nul
lā excusacionē: sacerdotē petiuit et ob
tinuit. Cui excessus suos cōfitēs. satis
simpliciter exposuit p ordinē. uie siue
causā. et furis nequiciā: et ut sacdoti
uerbōz fidē astruēt. harundinē hās
pontificales cōtinentē ostēdit. Et adie
cit. Si fuit fur quesitus: onus inueniet
ior ad cōsiliū sacerdotis nem retribuī
et canibz ambit: fur qsitus deprehendit.
ad iudicū uōz traxit. Cū miser ille
ad criminis cōfessionē cruciatibz cō
pellēt. ait. Jniuste cōpellor cōfitēri qd
nō fecī: iste cū furto deprehensus sedm
ius ciuile dāpnandus est. Cōuēt cū
puella dicēt sibi onus dolose fuisse cō
missū. et restituē uellet depositū respō
dit ille: onus istud meū esse nego.
Ior unius testimoniū ē nullius. Ad
hec uirgo obmutuit. Tūc accedēs sa
cerdos p ipā allegauit: et qd esset ino
cens dolozqz hominis circūuēta satis
affirmauit. Et si minus iniqz uerbis
meis credit: examine ferri cādentis.
quis reus sit qs inocens facile cōpla
bit. Qd cū omnibz placuisset. manus
furis crusta est. puelle uō manus
illesa apparuit. Tūc fure celerius sus
penso: confessor et liberator ūgis gau
dens. illam in domū suā recepit. Et

ecce dyabolo instigante qui saluti ejus
invidit · cognato furis innocua ⁊ dei
iudicio liberata · de domo sacerdotis ex
traxit: reclusa deposito loco eius illa sus
pendit · Mox angelus dni affuit: qui et
virgine ne laqueo sentiret angustias
sustentavit: et mirifico ventilatu sui o
dore refecit · Et cui nichil sentiret dolo
ris · imo maximis se putaret interesse
deliciis: in ipsa nocte cui suave audivit
melodia · symphonia vel diversa tam in
audita: ut nullus chorus sive corporalis
sive instrumentalis · tantae dulcedini po
set comparari · Salutante ea quid hoc esset: re
spondit angelus · Anima sororis tue ag
neris cui hoc concentu angelico in celum de
ferrur: et tu post biennium felicem sequi
Sic lenata illa per biduum pendente: pastore
iuniano pascentes · melodia motu commo
verunt ut corpus deponeret · atque sepul
ture commendaret · Funalo vero laqueo vi ut
solutus e cadaveri cum pondere cecidit:
sed paulatim angelo sustentante ad
terra dimissa stetit · Quo viso: tertii
pastores fugerunt · Dixitque ei angelus dni
Cur luli es: vade quo iuberis · Respondit
illa · Dne mi veronam ire proposui · Sta
timque in monasterio translata est veronam ·
Et ait angelus · Verona hinc distat ter
miliariis · Inter angusta vero ⁊ verona
na septem dierum numerantur · No Videntur
in hac puella antiqui iustorum miracula
renovata: videlicet sancti benedicti abbis · et
aliorum prophetarum · Ex quibus cum per absens
esset vidit germane sue scolastice animam
in specie columbe celi secreta penetrare · Alter
vero prophetarum scilicet de iudea in monasterio in ba
bylonia translatus est · No · Verum dias
ner minus mirum quod audire meruit

animam sororis cum concentu angelico tanto
loco spacio interposito deferri in celum: quam
quod beatus severinus colonie positus animam
sancti martini cum simili concentu ascendere cog
novit ad dnum · Ad huc alia duo magne
glie beatitudinis fuit exhibita: scilicet quod angelo
sustentante corpus dolores non sensit: ⁊ quod
fine suum tam longe ante presavit · Pstre vero
apud veronam negocio pacto · cum rediens
dyocesim intrasset wormatiensem: non ing
ta divine melodie · pce et opere cuidam vene
rabilis inclusae obtinuit · ut a domno tho
baldo abbate sonantie in novicium suscipe
Est autem sonantia locus amenissimus no
men trahens a re · Putans ea idem alius
esse adolescentulum · pre tergum suum in eodem
equo sedere iussit · Que cum loqueretur voce
feminea et gracili · dixit ei abbas · Fiat
ioseph nudum mutasti voce tua · Respon
dit illa · Dne nunquid illam mutavi · Adolescentem se simulans · nomen sancti Joseph sibi
imposuerat: et cum que validas temptaciones
vincisse noverat · contra duplicem hostem pug
natura · carnem scilicet et dyablum memorie
sue arcus imprimet · ⁊ per auxilium plenius
sentiret · et videret in ea illud salomonis
impletum · Mulierem fortem quis inveniet:
Non est inventum simile in ordine nro
et ideo sine exemplo · Mulierem inquit ex
omnibus non inveni · Ingressa placione:
manum sua misit ad fortia · Inter viros
dormivit: cum viris comedit et bibit:
viris ad disciplinas dorsum suum nudavit
Et cum esset iuvencula miles guttatis · tam
ne sexus eius notaretur · quinque suis socius
in placione signa aliquid ostendit levitatis · Nam absente magistro nicholaus
qui hec nobis retulit hermanum nomine
tulit puerum quatuordecim annorum: ad aphri

suū duces. ait. Considerem in hoc uino
quis nrm̄ sit formosior. et cū relucētes
in eo faciēs intendeēt iterū aiebat. Iter
māne. quomō placet ꝗ facies mea.
Respondit ille. Videtur m̄ mentū tuū
dispositū. sicut mentū mulieris. Tunc
illa ꝗsi indignāda recessit. Postea pneg
lecto silencio. amb uapulabant. Mo.
Miror si aliqs in ordine habuerit tēp
tacōnes. Mo. De eius tēptacōib̄z nich
il audui. ⁊ qd̄ alīs fuit causa tēptaco
nis satis intellexi. Cū appinquaret
tēpus resolucōis eius. cepit infirmari.
et cū p̄ nimia debilitate ad lectū suū pe
taret. mōchus quidā eā intrans. iurta
se stantib̄z clara uoce dicebat. Homo iste
ul femina ē ul dyabl̄s. Nūq̄ illū respi
cere potui sine temptacōne. Et satis p̄
batur ex hoc loco. qd̄ fortis sit uis natē.
Iocansq̄z p̄ōē. cū ei p̄cā quedā leuia cō
fiteret. et ille interrogaret si umq̄ aliqm̄
cognouisset mulierē. respondit illa. Nū
q̄ dnē rea fui aliaū mulieris siue uiri.
Hoc adiciens ppt̄ seruum. Deinde recita
uit ei p ordinē eo mō quo p̄dictū ē uni
uersa q̄ circa se acta fuit. tacito seru. pri
ore stupente ac dicēte. fiat̄ que loq̄ris
fidē excedē uident̄. et quo argumēto p̄
bare potō illa esse uera. Respondit puel
la. Hodie biennium effluxit ex quo ange
lus dni p̄dentū m̄ die resolucōis mee p̄
dixit. Sed cui credidi. fidē seruaui. cur
sum cōsumaui. de reliquo repōsita ē m̄
corona iustice. Si ea feria qua p̄dixi
ań obitū meū nō deposuero officiū ling
ue. uir sancto unius misse legēde. nō
michi credatis. Et adiecit. Cū defuncta
fuo apparebit in me unde stupeatis. et
diuine uirtuti grās merito referatis. Hijs
dictis qrta feria ebdomade paschalis
xij. kl. maij. anno dni. cij. c. lxxxviij. octuagesimo octauo
sole tendēte ad occasū. sāta illa aia de
corpe ūgineo egressa migrauit ad do
minū. Pcussa tabula. cū tā altas qm̄
ceū fres ad eius exequias cōuolasset.
et corpe exportato ad lauādū detectū
fuisset. serus femineus apparuit. Tunc
omib̄z in stupōē ūsis miraculi nouitate
nūciatū est sacerdoti cōmendacōes legē
ti. Qui cognito seru textū mutauit.
et p monacho monachā et p fē sororē
notauit. Postea cū breuia p ea scribēda
esset ⁊ nomē eī ignorarēt. sb̄ tali for
ma scripta fuit. xij. kl. maij. obiit an
ella xpi in sconawia. Elapsis aliqt
diebz cū fres nomē illk̄ brē scire deside
rarent. miserūt inuicānā colonie un
de se oriundā dicebat. et cū studiose in
cūqnacz de eius cognacōne inuestiga
rent. nutu diuino inuenta est quedā
anus que se eī cognatā fuisse dicēt. af
serens eā hildegundā uocatā. Cū ań
hos ānos cōsecrarēt nouū oratoriū
in sconawia. et diuisis p̄ūcijs ad de
dicacōnē ppli cōfluentes. et
brē hildegundis ūtutes audientes. tu
multū eius frequētauerūt marte. sās
eī ordinib̄z se cōmēdantes. deū sup tāt
mirabilib̄z glificātes. Et nos fres cū u
lis grās referamus saluatori nrō. qui
hec fieri uoluit nrīs temporib̄z i ordine
nrō ad glām suā et edificacōnē nrām.
Qui uiuit et regnat deus i scla sclōz. Am.

Vs.

Omnis homo miret. homo qd fecit
iste. Hec cui fossa canes iclusit ⁊ ossa
Iniens mas parit. mores ⁊z femina
claret. Iuta fefellit. mores ⁊z refellit
rem simulatā. Hildegunt dicta uite

est in codice scptra. Maij bissenus. ē
hec defuncta kalendis. No. Tanta ē
fortitudo mētis uiquibusdā feminis.
ut merito laudēt. De uidua coloniēsi
que i cappa cōuersi egressa ē de ciuitate
Honesta quedā. ciō. Caplim. xlij.
matrona de colonia diuitiis
pollens et etate florēs. cū post mariti
mortē xpō nuble uellet. timore amicor
a quibus et desiderii ipedieba. habito
cōsilio diu karoli uilariēsis abbatis
cappā conuisi induit. sicq p illū de ci
uitate educta i monte sce walpurgis
monialis est effecta. No. De cōuersi
one uiduarū seu maritar. que de sece
sū gustauerūt nō multū miror. ūgi
nū uero cōtē parentū uoluntatē se cō
uertencū cōstantiā satis āmiror. No.
Quasdā p hijs in exemplū ponam.
De cōuersione metildis magrē i fulle
Omma ajetildis nich. Ca. xlij.
magrā hodie in fulsenich. cū
haberet parētes diuissimos et ad secli
nupcias nutriret. ad huc i etate tenra
cōstituta. se solo xpō uelle desponsari
monialisq fieri. cotidie prestata est.
Cūq blandicijs siue minis nō posset
aliū. die quadā uestibus purpureis
cōtē uoluntatē indutā matri ridet
Cui si fecerits me aureā. nō potūs
mutare propositū meū. Tandē tedio af
fecti parētes eius. cū ea locare uellēt
in pdicto mōsterio sce walpurgis n
esse posset. eo qd cōplenus fuisset statu
tus numer soror. in vusenich cōsa
est. Ubi adeo pficit. ut nō multo pri
ūs ad huc adolescēcula magrā effi
ceret. Quā post ānos paucos alcidis
soror eius carnalis marito uidnata.
et ipsa ad huc adolescēcula secuta. i eode
cenobio sua est ponissa. Quar exēplo
quedā car cognata timore parentū de
dyocesi traiectēsi in habitu uiriū egres
sa. apd sānā thomā que est domū ordini
nū et in cpātu treuerēsi poīta se cōtinet.
Hanc cū soror uitare uellet. a parētib
capta ē. et uiro tradita. Spero autē qd
deus tā ferueētē zēlationis uoluntatē
nō relinquat uremuneratā. De cōuersi
one helswindis abbatisse de poteto.
Laudabilem ymo satis Ca. xliij.
mirabilem dōne helswindis ab
batisse de poteto conuisionē. t replicabo.
Hec cū esset ad huc arnoldi scultetij filia.
aquēsis uiri potētis diuitisq ciuis. sic
ab ineūte etate feruebat zelo zēlationis.
ut matri frequēter dicēt. Mater fac me
monialē. Soluta eīm erat cū matre ascē
dē monte sci saluatoris. in quo tūc ma
nebat cōuentus soror de poteto. Die q
dam p fenestrā coquine latenter intrans
dormitoriū ascendit. et puelle cuiusdā
cucullā induens. cū ceris choqū intrat.
Qd cū mater abire uolentē p altarissā
innotuisset. illa putans locum esse. res
pondit. Vocate puerū. oportet nos ire.
Venit illa intrinsecus ad fenestrā dicēs.
Monialis sum. nō ito tecū. Mater uero
timēs maritū. respondit. Modo tantū
uenias mecū. et ego patrē tuū rogabo
ut te faciat monialem. Sicq exiuit.
matre uero tacēte. ingit ut iuū monte
ascendēt filia dormiente. Que cū surre
xisset matre in ecclia quesita et nō inuē
ta. in monte esse suspicās. ēa secuta est
sola. et p pdictā fenestrā ingressa rur
sum habitū induit. matriq rogantē
ut exuret respondit. Ammodo me non

decepi es! ulla sibi pmissa replicas. Ma
tre u cū multo timore recedere par
cā filiū furibūdus ascēdit! fores effre
git: filiā uocaferantē eduxit! cognati
qui eā auertere cōmisit. Quibus illa
nōdū ut puto nouē annos tā sapiēter
respōdit. ut mirarent. Quid plura?
Epō leodiēsi patrē et eos a quibus edu
cta fuāt excōmūicate. loco restituta ē
et post annos paucos ibidē in albissā
electa est. Hec cōuersione dicta sunt.
Multa huiūmodi xpc in suis oprā elās.
ad glām sui nominis! cui cū pre et spū
sō honor sit et imperiū. p infinita se
cula seculorū. Amen. Explicit prima
distinctio de Conuersione.

Incipiunt capla secunde distinctionis

De contricione. Capln. I.

De contricione. qd sit. unde di
catur. q sint ei spes. qs fructu.

De monacho apostata q in bello .II.
cōfessus. et in cōfessione contrit. elegit duo
milia annorū in purgatorio. .III.

Item de mōcho apostata qui in miraclo
sā Bernardi contritus extra ordinē mor
tuus. et in clicali habitu sepult effossus
in tonsura et habitu mōchi apparuit. .IIII.

De sacerdote qui dixit. si pcā sūt pcā
mihi saluabit anima mea. .V.

De luxurioso sacdote cui columba i die
natalis dni tribus uicibus sacramētū alta
ris tulit. et pē contricionē restituit. .VI.

De hildebrādo latrone ipenitēte. et pe
na eius post mortem. .VII.

De godeschalco usurario qui sedē igneā
sibi in penis pparam uidit. .VIII.

Quā graue pcm sit usura. .IX.

De pabla lolwdi wormacēsis epi. .X.

De scolari parisiēsi qui ob nimiā cōtri
cionē confitere nō potuit. cui pcā incredula
scripta diuinitus sunt deleta. .XI.

De muliere que de filio cōcepit quā ino
centius pp ob pfectam cōtricionē a pcis pena
iudicauit absolutam. .XII.

De contricione nobilis iuuenis q xpm nega
uit. et p intercessione le Marie ūgis grē re
cuperauit. .XIII.

Quid augustinus sen. .XIIII. scribit est.
cāt. de sera penitencia. .XIIII.

De henrico comiso q pcm distulāt usq
ad mortem. .XV.

De canonico parisiēsi
qui sacramētis in fine pcipuis. i pē mor
tem cuidā apparuit dicēs se ob non ueram
contricionē dampnatum esse. .XVI.

De milite remense qui in psencia sci
Bernardi cōmunicās cōtritus decessit. .XVII.

De cōtricione philippi comitis flamucēsis.

De cōtrita ōione conuētus de hē
menrode. q tempe salmans cū fridericu
imperatoris mutauit. .XIX.

De religiosa femina que ter in ebdōda obti
nuit mōcho lacrimas infra matutinas. .XX.

Item de femina que dōno walchero albri
uilariēsi impetuit a dno grām lacrimarum.

Item de monacho qui eidem wal
chero eandē gratiam obtinuit. .XXI.

De mōcho ad cui lacrimas dyabls ref
pexit. cui cū ei i ani glia extollētur. .XXII.

De clerico qui puellā iudeā stupuerat.
quē ei uidere accusāe uellet in ecclesia. tā
contritum. obmutuerunt. .XXIII.

Item de ūgine hebrea a qdā ipregnata.
qm ei prudes puruā credent messyā pepit

Item de puella iudea apud .XXV. filiam
louania baptizata. .XXVI.

De puella in Linse baptizata. .XXVII.

De clerico q dixit epos alemanie ñ posse
saluari.

De mōcho clareuallis .XXVIII.
qui nō acqeuit recipe episcopatū. .XXIX.